

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

**Problematika právnických osob v mezinárodním
právu soukromém**

Veronika Kubrychtová

Plzeň

2014

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Plzni dne 31. 3. 2014

Veronika Kubrychtová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce JUDr. Ing. Bohumilovi Poláčkovi, Ph.D., LL.M. za cenné rady a připomínky v průběhu psaní této práce.

OBSAH

1	ÚVOD	10
2	OSOBNÍ STATUT A DALŠÍ SOUVISEJÍCÍ OTÁZKY	13
2.1	HRANIČNÍ URČOVATEL	13
2.1.1	<i>Rozdíl mezi osobním statutem a státní příslušností</i>	14
2.1.1.1	Vymezení osobního statutu	14
2.1.1.2	Vymezení státní příslušnosti.....	15
2.2	PRINCIPY URČENÍ OSOBNÍHO STATUTU	17
2.2.1	<i>Inkorporační princip</i>	17
2.2.2	<i>Princip sídla</i>	20
2.2.3	<i>Princip kontroly</i>	22
2.3	ÚČAST CIZINCŮ NA ZAKLÁDÁNÍ PRÁVNICKÝCH OSOB A UZNÁNÍ JEJICH PRÁVNÍ SUBJEKTIVITY	23
2.3.1	<i>Účast cizinců na zakládání právnických osob</i>	23
2.3.2	<i>Uznání právnických osob</i>	24
2.4	ROZSAH PRÁVNÍ ZPŮSOBILOSTI PRÁVNICKÝCH OSOB.....	26
3	PŘESHRANIČNÍ PŘEMÍSTĚNÍ SÍDLA	28
3.1	ÚVOD DO PROBLEMATIKY	28
3.2	PRÁVNÍ ÚPRAVA V ČESKÉM PRÁVU	29
3.3	SVOBODA USAZOVÁNÍ PODLE EVROPSKÉHO PRÁVA.....	31
3.4	VÝVOJ HARMONIZACE PRÁVA SPOLEČNOSTÍ V RÁMCI EU.....	33
3.4.1	<i>Návrh 14. směrnice v oblasti práva společností a přemísťování sídel společností do jiného členského státu</i>	37
3.4.2	<i>Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU o přeshraničních fúzích kapitálových společností</i>	38
3.4.3	<i>Budoucnost harmonizace práva společností</i>	38
3.5	VÝVOJ JUDIKATURY V OBLASTI PŘESHRANIČNÍHO PŘEMÍSTĚNÍ SÍDLA.....	39
3.5.1	<i>Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Komise vs. Francie</i> . 40	
3.5.2	<i>Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Segers</i>	40
3.5.3	<i>Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Daily Mail</i>	41
3.5.4	<i>Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Centros</i>	43
3.5.5	<i>Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Überseering</i>	44

3.5.6	<i>Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Inspire Art</i>	46
3.5.7	<i>Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě SEVIC</i>	47
3.5.8	<i>Rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci Cadbury Schweppes plc</i>	48
3.5.9	<i>Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě CARTESIO</i>	49
3.5.10	<i>Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Vale</i>	51
4	NADNÁRODNÍ FORMY SPOLEČNOSTÍ EVROPSKÉ UNIE	52
4.1	EVROPSKÁ SPOLEČNOST.....	53
4.1.1	<i>Způsoby založení Evropské společnosti</i>	54
4.1.2	<i>Sídlo Evropské společnosti a jeho přemístění</i>	56
4.2	EVROPSKÉ HOSPODÁŘSKÉ ZÁJMOVÉ SDRUŽENÍ.....	57
4.2.1	<i>Založení Evropského hospodářského zájmového sdružení</i>	58
4.2.2	<i>Sídlo Evropského hospodářského zájmového sdružení a jeho přemístění</i>	59
4.3	EVROPSKÁ DRUŽSTEVNÍ SPOLEČNOST.....	59
4.3.1	<i>Založení Evropské družstevní společnosti</i>	60
4.3.2	<i>Sídlo Evropské družstevní společnosti a jeho přemístění</i>	61
4.4	PŘIPRAVOVANÁ ÚPRAVA EVROPSKÉ SOUKROMÉ SPOLEČNOSTI.....	62
4.4.1	<i>Založení Evropské soukromé společnosti</i>	62
4.4.2	<i>Sídlo Evropské soukromé společnosti a jeho přemístění</i>	63
4.4.3	<i>Budoucnost Evropské soukromé společnosti</i>	63
5	ZÁVĚR	64
6	SEZNAM PRAMENŮ	67
6.1	MONOGRAFIE, KOMENTÁŘE, UČEBNICE:.....	67
6.2	POUŽITÁ PERIODIKA A DALŠÍ ZDROJE:.....	69
6.3	POUŽITÉ PRÁVNÍ PRAMENY:.....	71
6.4	JUDIKATURA:.....	73
7	RESUME	75

1 ÚVOD

V dnešním globalizovaném světě vzniká vzájemné propojení obchodu i ekonomik, v jehož důsledku dochází i k větší migraci fyzických a právnických osob. Navíc působnost činností fyzických a právnických osob dosahuje daleko za hranice jejich domicilu. Právě ze zahraničních aktivit právnických osob vyvstává řada otázek, které se jeví jako problematické, a které musí mezinárodní právo soukromé řešit. Česká republika je od roku 2004 členem Evropské unie a jako taková využívá i čtyř základních svobod, tedy svobodu volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu. Svoboda volného pohybu osob v sobě nese i svobodu usazování, která se vztahuje také na právnické osoby, a díky které se rozvíjí mezinárodní obchod mezi členskými státy Evropské unie daleko rychleji a zároveň dochází k vyšší frekvenci migrace právnických osob napříč členskými státy Evropské unie.

Tato práce se bude zabývat postavením právnických osob v mezinárodním právu soukromém, a to jak v České republice, tak i ve světě se zaměřením na právní úpravu v českém právním řádu a dále vývojem evropského práva společností včetně příslušné judikatury Evropského soudního dvora. Cílem bude představit jednotlivé teoretické principy, ze kterých se vychází při určování osobního statutu, a které mají vliv na další otázky spojené s právnickými osobami v mezinárodním právu soukromém, například uznání zahraničních právnických osob nebo možnost přemístění sídla. Souboj těchto principů lze vidět i v judikatuře Evropského soudního dvora, který postupně svými rozhodnutími od roku 1986, kdy byl rozhodnut první stěžejní judikát v této oblasti, pomohl rozvinout evropské právo společností a do jisté míry i překonat princip sídla. Evropská unie se také pokusila vyrovnat s limity národních právních úprav ovlivněných právě principy inkorporace a sídla tím způsobem, že zavedla právní úpravu nadnárodních evropských společností, jež působí paralelně vedle právnických osob upravených národními právními řády. Jednotlivé právní řády zároveň postupně implementují 14 směrnic v oblasti práva společností, jež se snaží sjednotit nejvýznamnější

problematiky této oblasti. Harmonizace práva pomocí směrnic a nařízení je stále živým procesem, který se nadále rozšiřuje a prohlubuje.

První část této práce se bude soustředit více na teoretický výklad, ovšem s příklady uplatnění příslušných teorií v praxi s poukázáním na právní úpravy konkrétních právních řádů. Nejprve se zaměřím na určení osobního statutu a s ním souvisejícího hraničního určovatele. Vymežím rozdíl mezi osobním statutem a státní příslušností společností a poté se budu soustředit na principy stanovení osobního statutu, jimiž jsou princip inkorporační, princip sídla a princip kontroly včetně uvedení příslušných příkladů z různých právních řádů. Dále rozeberu účast cizinců na zakládání právnických osob s odkazem na jednotlivé principy určení osobního statutu a uznání právní subjektivity zahraničních právnických osob. Neposledně se budu věnovat také rozsahu způsobilosti a odpovědnosti právnických osob.

Vzhledem k tomu, že jsem tuto práci zpracovávala na pomezí doby počátku účinnosti nového občanského zákoníku¹, zákona o obchodních korporacích,² nového zákona o mezinárodním právu soukromém³ a dalších navazujících zákonů, uvádím v této kapitole vždy příslušná ustanovení zákonů účinných do 31. 12. 2013, tedy v době před nabytím účinnosti nových právních úprav ve srovnání s novou právní úpravou účinnou v době dokončení této práce. Kromě uvedených zákonů budu v této kapitole vycházet primárně z ucelené publikace věnující se této problematice v česky dostupném znění „*Společnosti v mezinárodním právu soukromém*“, jejíž autorkou je Monika Pauknerová⁴ a novější publikace Jana Dědiče a Petra Čecha⁵, nazvaná „*Obchodní právo po vstupu ČR do EU*“ a „*Evropské právo společností*“. Informační zdroje pak doplním o nejnovější dostupné materiály v podobě učebnic mezinárodního práva soukromého, komentářů k zákonům, domácí

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Sbírka zákonů ČR.

² Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích. Sbírka zákonů ČR.

³ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Sbírka zákonů ČR.

⁴ Celým jménem prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

⁵ Celým jménem prof. JUDr. Jan Dědič, JUDr. Petr Čech, PhD., L.L.M.

i zahraničních studie a v neposlední řadě o články z odborných periodik zabývajících se touto problematikou.

V druhé části práce se budu věnovat otázkám spojených s přeshraničním přemístěním sídla společností. Nejprve rozeberu právní úpravu přeshraničního přemístění sídla v českém právním řádu a poté se budu soustředit na přemístění sídla mezi členskými státy Evropské unie. Nadnárodní formy evropských společností jsou specifické v možnostech přemístění sídla, proto se touto otázkou budu zabírat zvláště v nadcházející kapitole, která pojednává o konkrétních nadnárodních formách evropských společností. Do kapitoly, věnující se přeshraničnímu přemístění sídla jsem zahrnula krátký exkurz do průběhu harmonizace práva na evropské úrovni v oblasti obchodních společností jako takových, jejíž součástí je právě i úprava obsahující regulace o přeshraničním přemístění sídla. Tomuto tématu se taktéž věnuje bohatá judikatura Evropského soudního dvora v rámci rozhodování předběžných otázek položených národními soudy. Rozhodnutí, která jsou stěžejního významu pro přeshraniční přemístění sídla, a která ovlivnila i následné přijímání nařízení a směrnic v této oblasti, rozeberu také v této kapitole. V této části práce budu vycházet především z české právní úpravy přeshraničního přemístění sídla (např. zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev) a z komentářů k zákonům, díle z primárního i sekundárního práva Evropské unie (Smlouva o Evropské unii, řada nařízení a směrnic). Stranou nemohou zůstat ani rozhodnutí Evropského soudního dvora, která jsou pro členské státy závazná. Také se budu opírat o dostupnou literaturu a periodika. V této části jsem se odchýlila od projektu ve smyslu názvů a uspořádání kapitol, ovšem nikoliv obsahově.

Ve třetí části své práce se zaměřím na nadnárodní formy společností upravené komunitární právem (Evropská společnost, Evropské hospodářské zájmové sdružení, Evropská družstevní společnost a připravovaná právní úprava Evropské soukromé společnosti) a na vývoj evropského práva v této oblasti. Problematika evropských nadnárodních

společností je velmi široká, avšak pro účely této práce se zaměřím na obecnou povahu těchto společností, účelu, za kterým se konkrétní druhy společností zakládají, možnosti jejich vzniku a dále možnosti jejich mobility v rámci členských zemích Evropské unie. Vnitřní uspořádání vztahů evropských nadnárodních společností nebude předmětem této práce. Za hlavní informační zdroj považuji pro tuto kapitolu nařízení a směrnice upravující tyto formy společností. Dále pak literaturu, z českého prostředí především publikace od pana Tomáše Dvořáka⁶ a dostupná periodika. Vzhledem k rozsahu této práce jsem se rozhodla vypustit jednu podkapitolu obsaženou v projektu, která měla komparovat různé formy právnických osob.

2 OSOBNÍ STATUT A DALŠÍ SOUVISEJÍCÍ OTÁZKY

2.1 Hraniční určovatel

Právnícké osoby jako uměle vytvořené subjekty práva mají svoji právní osobnost, tedy způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti. Při posuzování skutečnosti, zda určitý útvar je právníckou osobou s přiznanou právní osobností (způsobilostí), je nezbytné zjištění osobního statutu právnícké osoby a s ním vyvstává otázka určení hraničního určovatele. Hraničním určovatelem se rozumí určitá skutečnost, která je svým významem důležitá pro konkrétní okruh právních vztahů nebo otázek označených v kolizní normě, na základě které se určí rozhodné právo, jež se užije v konkrétním případě.⁷ Osobní statut lze definovat jako právní řád upravující otázky způsobilosti k právům (právní osobnost) a k právním úkonům neboli jednání. Pro určení osobního statutu se užívají dva základní principy, a to princip inkorporační a princip sídla. Spíše doplňkově se pak někdy užívá princip kontroly.⁸

⁶ Celým jménem doc. JUDr. Tomáš Dvořák, PhD.

⁷ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé, 7. opravené a doplněné vydání*. Brno - Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009.

⁸ BENEŠ, Vlastislav a RŮŽIČKA. *Zahraniční obchod: [příručka pro obchodní praxi]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004., s. 165 – 166.

2.1.1 Rozdíl mezi osobním statutem a státní příslušností

2.1.1.1 Vymezení osobního statutu

Osobní statut stanovuje, podle kterého práva se určuje právní osobnost (způsobilost právnické osoby) a jako takový je jeho definování důležité při řešení otázek, zda právnická osoba platně vznikla nebo zda má způsobilost právně jednat. Další důležitou otázkou, pro kterou je rozhodující osobní statut, je například, kdo je statutárním orgánem společnosti.⁹ Naopak jednání v zastoupení na základě plné moci se bude posuzovat podle dalších kritérií, např. místo právního úkonu. Osobní statut je dále důležitý pro posuzování vnitřního uspořádání společnosti, jejího názvu, práv a povinností společníků a členů statutárních orgánů, převod obchodního podílu a členských práv, pro posouzení platnosti smlouvy o založení právnické osoby či přemístění sídla společnosti do zahraničí. Většinu informací týkajících se osobního statutu právnických osob lze získat z příslušného obchodního rejstříku nebo z jiné centrální evidence, ve které jsou společnosti registrovány.¹⁰ V českém právním řádu byl osobní statut dosud upraven v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník v § 22. Nově je osobní statut upraven v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém v § 30. Obě dvě právní úpravy vychází ze zásady inkorporace.¹¹

Pro bližší pochopení určení osobního statutu v praxi lze demonstrovat případ, kdy Nejvyšší soud, který řešil otázku, podle jakého právního řádu se má posuzovat právní osobnost (právní subjektivita)¹² účastníků smlouvy o založení akciové společnosti, kdy jedna strana smlouvy byla společností občanského práva podle německého občanského práva a jako taková neměla právní osobnost. V situaci, kdy

⁹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 233 – 235.

¹⁰ ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 258.

¹¹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 233 – 235.

¹² Právní osobnost je definovaná v § 15 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Oproti předchozí právní úpravě v zákoně č. 40/1946 Sb., občanského zákoníku, dochází ke změně terminologie ze „způsobilosti mít práva a povinnosti“ na „právní osobnost“. Většina literatury zpracovávající tuto problematiku tudíž používá termín způsobilost. Oba pojmy jsou však totožné.

jeden zakladatelský subjekt postrádal právní osobnost, Nejvyšší soud rozhodnutí rejstříkového soudu o založení společnosti zrušil z důvodu neplatnosti zakladatelského právního jednání.¹³

2.1.1.2 Vymezení státní příslušnosti

Na rozdíl od osobního statutu, právní vymezení státní příslušnosti lze pokládat za ustanovení cizineckého práva. Státní příslušnost byla dosud vymezena v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník v § 21 odst. 2, podle kterého se zahraniční osobou rozuměla fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky. Za Českou právnickou osobou byla dle tohoto zákona považována osoba, jejíž sídlo se nachází na území České republiky. Nově státní příslušnost upravuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v § 3024 odst. 1, který taktéž říká, že „za zahraniční osobu se považuje fyzická osoba nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky¹⁴“. Ustanovení zákona má povahu kolizní normy (legis fori), na základě které si každý stát určuje osobní statut sám dle vlastního práva, nicméně může dojít k tomu, že kolizní norma daného státu odkáže na právní řád jiného státu.¹⁵

V českém právu se setkáváme s pojmy, které státní příslušnost vyjadřují, jsou jimi například „česká a zahraniční osoba“, „česká právnická osoba“ nebo „právnická osoba, která je cizincem“. Taková ustanovení jsou ustanoveními cizineckého práva stanovující pro jiné než české právnické osoby cizinecký režim. Z hlediska cizineckého práva je pak například společnost založená v Anglii podle anglického práva, jež přenesla své sídlo do Prahy, společností českou, jelikož směrodatné je, kde má společnost sídlo a nikoliv, kde došlo k jejímu založení. V různých státech je pak státní příslušnost upravena odlišně a jsou stanovena různá kritéria založená například na majetkovém faktoru, mzdovém či obchodním faktoru. Například v Kalifornii v USA je uvažována státní příslušnost na

¹³ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 59 - 61.

¹⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Sběrka zákonů ČR.

¹⁵ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 35.

základě uvedených faktorů, a pokud více jak 50 % činností probíhá v daném státě, určuje se podle toho i její státní příslušnost.¹⁶

V českém právu se dosud řešila otázka státní příslušnosti v zákoně č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním v § 3 odst. 1, který stanovil, že způsobilost osoby k právům a povinnostem se řídí právním řádem státu, jehož je příslušníkem. Nově je toto ustanovení přeneseno do § 30 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Zákon o mezinárodním právu soukromém přebírá úpravu předchozího zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním v tom smyslu, že právnické osoby se řídí právem státu, podle kterého vznikly. Právnická osoba je však nově definována v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v § 20, jako „*organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná*“^{17, 18}.

Dále v § 32 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním byla stanovena zásada rovného zacházení, tedy že cizinci mají v oblasti osobních a majetkových práv, pokud není stanoveno tímto nebo zvláštními předpisy jinak, stejná práva a stejné povinnosti jako čeští občané a toto ustanovení se užilo obdobně pro právnické osoby. Nově je toto ustanovení upraveno v § 26 odst. 2 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.¹⁹

Pro zásadu rovného zacházení je důležité, aby byla formálně uznána i v cizím právním řádu, tedy aby docházelo k reciprocitě. Pokud se v cizím státě neposkytuje stejná ochrana českým právnickým osobám nebo se jim nedostává stejného zacházení v právních záležitostech, protože cizí právní řád tuto právní úpravu nezná, nejedná se o porušení právních předpisů. V oblasti mezinárodního práva procesního je však aplikována

¹⁶ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 34 – 41.

¹⁷ DOBIÁŠ. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář : podle právního stavu k 1. lednu 2014*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, s. 138 – 139.

¹⁸ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, 1998, s. 44 – 45.

¹⁹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 44 – 45.

zásada materiální vzájemnosti, kdy se vyžaduje aplikace stejného nebo výhodnějšího práva bez ohledu na formální úpravu. Ministerstvo zahraničních věcí má dle tohoto zákona výjimku, podle které může stanovit, že se v konkrétním případě ustanovení § 26 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém nepoužije, a to z výše uvedených důvodů nedodržení formální vzájemnosti. Takové opatření nesmí však být v rozporu s právem Evropské unie garantujícím ochranu právnickým osobám.²⁰

O státní příslušnosti právnických osob můžeme hovořit i v souvislosti s Evropským právem, které ve Smlouvě o fungování Evropské unie zakotvuje zásadu svobody usazování. Článek č. 54 Smlouvy o fungování Evropské unie pak říká, že se společnostmi založenými podle práva některého členského státu, jež mají své sídlo, svou ústřední správu nebo hlavní provozovnu uvnitř Evropské unie, se pro účely této kapitoly zachází stejně jako s fyzickými osobami, které jsou státními příslušníky členských států, přičemž společností se pro tyto účely rozumí takové, které jsou založeny podle občanského nebo obchodního práva včetně družstev a další právnické osoby veřejného nebo soukromého práva kromě neziskových organizací.²¹ Z výše uvedeného tedy vyplývá povinnost uznat společnosti založené v jiném členském státě Evropské unie. Takovou státní příslušnost můžeme nazývat evropskou státní příslušností. Společnosti tak již nemusí zakládat další právnické osoby v členských státech Evropské unie, pokud chtějí podnikat na jejich území. Více o evropském právu společností bude pojednáno v další kapitole.²²

2.2 Principy určení osobního statutu

2.2.1 *Inkorporační princip*

Pro určení rozhodného práva a osobního statutu na základě inkorporačního principu (Incorporation Theory) je stěžejní, podle jakého práva byla právnická osoba založena neboli inkorporována (místo založení

²⁰ DOBIÁŠ, Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář : podle právního stavu k 1. lednu 2014. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, s. 128 – 129.

²¹ Smlouva o fungování Evropské unie, Kapitola 2, čl. 54.

²² SVOBODA, Pavel. Úvod do evropského práva. 3. vyd. Praha, 2010, s. 218.

společnosti – place of incorporation). Osobním statutem je tedy právní řád, podle kterého právnická osoba vznikla. Přenesení taková osoba své sídlo do jiné země, bude se nadále posuzovat podle právního řádu, na základě kterého byla založena. Například společnost založená v Nizozemí podle nizozemského práva bude považována za nizozemskou společnost, i když přemístí své sídlo například do Anglie.²³ Osobní statut tedy zůstává neměnný, i když společnost svá sídla přemísťuje. Naproti tomu americký inkorporační princip umožňuje za jistých okolností i změnu osobního statutu, tak tomu je například v případě uskutečnění přeshraniční fúze.²⁴

Inkorporační princip je historicky spojován především s anglickou kulturou v době, kdy Anglie byla koloniální velmocí. Smyslem bylo umožnit přemísťování osob, ať už fyzických nebo právnických společně s jejich statutem. Angličané tak měli kontrolu nad společnostmi, které působily v zámoří, poskytovali jim ochranu a určovali jejich hospodářské směřování. Postupně se princip rozšířil do dalších oblastí světa, zejména USA, střední a jižní Ameriky. V Evropě pak inkorporační zásadu nalezneme například v Irsku, Dánsku, Anglii, Nizozemí nebo Švýcarsku od roku 1987 a Rakousku od roku 2000. Lze ho ale také nalézt v mezinárodních úmluvách, jako například v Haagské úmluvě o uznávání zahraničních společností.²⁵

Inkorporační princip je zakotven i v českém právu. Dosud jej upravoval zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník v § 22. Nově nalezneme téměř identickou právní úpravu v zákoně č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku v § 3024 odst. 2. Inkorporační princip je také vyjádřen v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém v § 30, který ve svém prvním odstavci přímo říká, že právní osobnost právnické osoby a způsobilost jiné než fyzické osoby se řídí právem státu,

²³ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 56 - 57.

²⁴ WYMEERSCH, Eddy. The transfer of the company's seat in European company law. Financial Law Institute, Universitéit Gent, 2003. s. 5 - 7. [online] [cit 12. 3. 2014] dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=384802. s. 5 - 7.

²⁵ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 71 - 72.

podle něhož vznikla, stejně jako vnitřní poměry společnosti, její obchodní firma, vztahy mezi společníky a společností navzájem, vztahy mezi společníky nebo členy navzájem, ručení společníků a členů, ale také odpovědnost osoby jednající za společnost. Aby byla právnická osoba vázána svým jednáním v běžných záležitostech postačí, pokud je způsobilá podle právního řádu v místě, kde jednání učinila.²⁶

Někdy je inkorporační princip zakotven v mezinárodní smlouvě, jako například bilaterální smlouva České republiky o právní pomoci s Bulharskem. Právní subjektivitu v České republice má pak právnická osoba založená i podle jiného než českého právního řádu. Vnitřní poměry takovéto právnické osoby se řídí stále právním řádem státu, ve kterém byla založena.

Inkorporační princip má své výhody i nevýhody. Mezi výhody můžeme nesporně zařadit právní jistotu všech zúčastněných osob, jelikož právní statut právnických osob zůstává zachován po celou dobu její existence. Tento princip je esenciální pro volný pohyb osob a svou podstatou je velice liberální a respektující autonomii vůle stran. Mezi nevýhodami je nejčastěji zmiňován tzv. Delawarský efekt, kdy dochází k zakládání společností podle právních řádů, které kladou co nejmenší překážky vzniku a působení společnosti. Takto založená společnost je sice založená podle určitého práva, ale působí a vykonává veškerou svou činnost v zemi jiné. Většinou jsou tyto společnosti od počátku zakládány právě jen s cílem vyhnout se přísným regulacím v zemi své činnosti a mezi inkorporovanou společností a právním řádem neexistuje v podstatě žádný reálný vztah. Mezi výhody států, jež umožňují zakládání společností s Delawarským efektem, společnosti spatřují například téměř okamžité založení společnosti, mnohdy bez základního kapitálu, a často zde nebývá povinnost provedení pravidelného auditu. Mezi země, které mají příznivější podmínky pro právnické osoby, už tradičně patří Lichtenštejnsko, Andorra nebo třeba Švýcarsko. Inkorporační princip se také mnohdy potýká s problémem dvou nesourodých právních řádů,

²⁶ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 56 - 57.

k čemuž dochází při přemístění sídla, pokud právní řád státu, do kterého je sídlo společnosti přemísťováno nezná takovou formu společnosti. Pak dochází k různým právním úpravám a následně i ke štěpení osobního statutu.²⁷

2.2.2 *Princip sídla*

Pro určení osobního statutu právnické osoby podle principu sídla (Real Seat Theory, Sitztheorie) je rozhodující, kde má tato osoba své skutečné sídlo, které je kolizním kritériem dle této teorie. Způsob určení sídla není mnohdy jednoduchý, někdy je za něj považováno sídlo statutární (lze se setkat i s pojmem správní), jindy sídlo faktické neboli skutečné. Společnost může vykonávat svou obchodní činnost v jednom sídle a orgány společnosti mohou rozhodovat v sídle jiném. V každém případě tam, kde vykonává společnost ústřední funkce a kde se schází její orgány, se nachází sídlo skutečné. Právnická osoba je tedy založena například v Lichtenštejnsku, kde má své statutární sídlo, ale svou hlavní obchodní činnost vykonává ve Francii, kde má sídlo skutečné. Ve Francii také dochází k rozhodování orgánů společnosti a tam také vznikají pracovněprávní vztahy. Princip sídla je používán například v Německu, Francii, Lucembursku, Itálii a do roku 2000 také v Rakousku.²⁸

Princip sídla byl poprvé uzákoněn v Belgii v 19. století, z důvodu obrany proti působení francouzských společností na území Belgie. Cílem tehdy bylo uzákonit kontrolu nad společnostmi vykonávajícími činnost na území Belgie, možnost výběru forem společností a tím zajistit ochranu vlastního státu a obyvatelstva. V kontinentální Evropě byl princip sídla až donedávna velmi často využíván. Evropské principy a rozhodovací praxe Evropského soudního dvora však přinesly určité změny, které budou rozebrány v dalších kapitolách této práce.

Díky principu sídla je zaručeno, že bude použit právní řád, který má s danou společností nejbližší a nejužší vztah. Výhodou tohoto principu je

²⁷ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 71 – 80.

²⁸ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 56 - 57.

vyloučení Delawarského efektu.²⁹ Aplikací doktríny sídla dochází k situacím, kdy je společnost založena podle práva jednoho státu, kde má také statutární sídlo, ale její hlavní činnost a faktické sídlo je ve státě jiném, kde je taktéž uplatňován princip sídla, nicméně její existence není bohužel v jiném státě uznána. V takovém případě by se nabízelo řešení přenosu sídla, to ovšem není při aplikaci teorie sídla možné bez přerušení právní kontinuity. Společnost tak musí ukončit činnost společnosti s likvidací ve státě, kde má statutární sídlo a tam, kde vyvíjí faktickou činnost založit společnost novou. Ukončení činnosti společnosti přináší v praxi řadu problémů, například otázka užívání ochranných známek³⁰ nebo zaplacení zvláštní daně.³¹ Nemožnost přemístění sídla společnosti se pak pokládá za hlavní nevýhodu teorie sídla.

Z hlediska možnosti přemístění sídla v rámci aplikace principu sídla lze rozlišovat tři druhy států: a) ty, které striktně zakazují přenesení sídla, například Německo a dříve Rakousko, b) ty, které za určitých okolností umožňují přenesení, například Francie a Itálie, c) ty, jejichž právní řád výslovně přenos sídla neřeší, například Belgie, Lucembursko. Taková Francie například umožňuje přenos sídla ze země (emigraci) v případě, že se na tom usnese Valná hromada dvěma třetinami hlasů a zároveň Francie uzavře s takovou zemí mezinárodní dohodu o uznání společností. Avšak bez existence těchto dohod je ustanovení v podstatě neaplikovatelné a v závěru dochází k ukončení činnosti společnosti s jejím rozpuštěním a s tím k zaplacení daní na území Francie.³²

Státy uplatňující tento princip často stíhají společnosti, které nemají sídlo na území daného států, sankcí neplatnosti. Prohlášení neplatnosti společnosti vyvolává nejistotu a pochybnosti věřitelů v tom smyslu, zda

²⁹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 80 – 88.

³⁰ S tímto problémem se musel soud vyrovnat například ve známém případě obchodního jména Carl Zeiss

³¹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 80 – 87.

³² WYMEERSCH, Eddy. The transfer of the company's seat in European company law. Financial Law Institute, Universiteit Gent, 2003. s. 7 – 8. [online] [cit 12. 3. 2014] dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=384802.

mají vůbec vstupovat do obchodních závazků, kdy musí zvažovat možnost, že případný spor nebude možné řešit před soudem v daném státě. Historicky známý případ neuznání společnosti pro nepřítomnost statutárního sídla v místě svého faktického sídla byl případ společnosti Moulin Rouge. Společnost byla založena v Londýně, Anglii, kde se také nacházelo její statutární sídlo, veškerou činnost však vykonávala v Paříži, ve Francii. Společnost byla zažalována francouzskou občankou za náhradu škody, francouzský soud však rozhodl v tom smyslu, že Moulin Rouge nemá podle francouzského práva právní subjektivitu, a tudíž nemůže být účastníkem řízení. Žaloba tak byla zamítnuta pro nedostatek pasivní legitimace.³³

2.2.3 *Princip kontroly*

Podle principu kontroly (The Control Theory) je rozhodující, podle jakého právního řádu se řídí osoby, které vykonávají ve společnosti kontrolu neboli rozhodující moc. Může se jednat o zakladatele společnosti, většinové vlastníky nebo členy vedení. Pro určení osobního statutu se pak přihlíží například ke státní příslušnosti zmiňovaných osob. V praxi se princip kontroly často vyskytuje v kombinaci s principem sídla. Ve své čisté podobě se vyskytoval zejména v období válečných konfliktů, kdy bylo důležité, jaké národnosti jsou osoby ovládající určité společnosti. Dnes se vyskytuje převážně jako doplňkové kritérium, například v USA vedle hlavního inkorporačního principu.³⁴

V USA je například zakázáno v době válečného konfliktu obchodovat s nepřítelem, tedy i se společnostmi, jejichž většinový podíl vlastní fyzické nebo právnické osoby se státní příslušností nepřátelského státu. Obdobná situace nastala v Anglii za první světové války ve věci Daimler Company Ltd v. Continental Tyre and Rubber Company Ltd. Společnost Continental Tyre and Rubber Co Ltd. byla sice založena v Anglii, většinoví vlastníci

³³ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 88 - 92.

³⁴ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 56 - 57.

však pocházeli z Německa. V tomto případě soud vyhodnotil společnost Continental Tyre and Rubber Co Ltd. jako nepřítele a obchod zakázal.³⁵

Dnes se s principem kontroly v jeho čisté podobě nesetkáváme. Výjimečně si státy ponechávají kontrolu nad majetkovou účastí společností v určitých oblastech obchodu, například obchodování s vojenským materiálem, kdy je v České republice stanoveno, že společnosti obchodující s vojenským materiálem mohou obchodovat na českém trhu pouze tehdy, pokud účast zahraničních osob nepřesahuje 49%. Podobně je tomu v oblasti právní úpravy námořní přepravy.

Principy určení osobního statutu jsou důležité zejména při přemístění sídla do zahraničí. Při přemístění sídla společnosti do zahraničí dochází za určitých okolností k zachování kontinuity identity společnosti. Pokud právnická osoba byla založena podle inkorporačního principu a přemísťuje své sídlo do státu, kde je také uplatňován tento princip, dochází k zachování identity společnosti vždy. Pokud je společnost založena na základě principu sídla, nelze přemístit její sídlo do zahraničí, aniž by nedošlo k přerušení kontinuity identity takovéto právnické osoby. Princip kontroly však nelze v tomto smyslu porovnávat se dvěma předchozími principy.³⁶

2.3 Účast cizinců na zakládání právnických osob a uznání jejich právní subjektivity

2.3.1 Účast cizinců na zakládání právnických osob

Teorie inkorporace a teorie sídla umožňují účast cizinců na zakládání právnických osob a z ní plynoucí investice pro daný stát. České právo dosud upravovalo podmínky zakládání právnických osob cizinci nebo jejich činnost v právnických osobách v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník v § 24. Zahraniční osoba se může za účelem podnikání podílet na založení české právnické osoby nebo se účastnit jako společník nebo člen v české právnické osobě již založené. Pokud zákon nestanoví něco

³⁵ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 94 – 96.

³⁶ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 57 – 58.

jiného, je dle tohoto ustanovení možné, aby společnost byla založena pouze jednou zahraniční osobou. Pokud tak zahraniční osoby činí, mají stejná práva jako osoby tuzemské. Důležité je, že zakládání právnických osob na území České republiky se děje pouze na základě českého práva. Ustanovení § 24 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník bylo nově přeneseno do zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém do § 26.

Často také státy upravují podmínky účasti cizinců na společnosti mezinárodní, zpravidla bilaterální, smlouvy o podpoře a ochraně investic. Můžeme se také setkat s mnohonárodními strukturami, které vznikají spojením několika ekonomicky významných subjektů z různých států, obvykle právnických osob, které vytvoří společně novou právnickou osobu při zachování vlastní právní subjektivity nebo se mohou i sloučit, přičemž jejich původní právní subjektivita zanikne.³⁷

2.3.2 *Uznání právnických osob*

Aby cizincům mohla být umožněna účast na zakládání právnických osob v tuzemsku, je nutné, aby byly v tuzemsku uznány. Státy musí rozlišovat, zda zahraniční subjekty lze považovat za právnické osoby cizího práva nebo nikoliv. Problematika uznání zahraničních společností řeší především, za jakých okolností může společnost, jejíž právní subjektivita je odvozena od zahraničního právního řádu, samostatně vystupovat v právních vztazích na území České republiky. Uznání právnických osob můžeme chápat ve dvojím pojetí, jednak cizinecko-právním a jednak kolizně-právním. Cizinecké právo řeší přímo otázku, zda zahraniční společnost ve svém domovském státě platně vznikla, byla platně zaregistrována nebo zda obdržela povolení k určitému druhu podnikání. Uznáním pak ve své podstatě dochází k uznání účinků úkonů provedených v zahraničním státě. V této souvislosti můžeme spatřovat paralelu s mezinárodním uznáváním účinků rozhodnutí soudů. Oproti tomu v kolizně-právním smyslu jde o to, jaká kolizní norma se bude aplikovat

³⁷ ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 259.

a na základě její aplikace již může dojít k samotnému uznání založené právnické osoby.³⁸

Většina států přistupuje bez dalšího na automatické uznání zahraničních právnických osob, kdy o založení právnické osoby rozhoduje pouze její osobní statut. Tedy společnost, která má právní subjektivitu podle svého domovského právního řádu, je třeba uznat i v tuzemsku jako právnickou osobu a to i přes to, že tuzemské právo formu společnosti nezná. Takhle je tomu například i v Německu nebo Švýcarsku. Oproti tomu systém uznání zahraničních společností až po obdržení zvláštního povolení aplikovala po dlouhá léta Francie. Evropská unie, jak už bylo výše uvedeno, uznává všechny právnické osoby založené v členských zemích na základě tamních právních řádů.³⁹

Český právní řád řešil otázku uznání zahraničních osob v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník v § 21 odst. 2, dále v § 22 a 23. V § 21 obchodního zákoníku je v cizinecko-právním smyslu vymezena zahraniční osoba, za kterou se považuje fyzická nebo právnická osoba s bydlištěm nebo sídlem mimo území České republiky. Ty, které mají oprávnění podnikat v zahraničí se, považují za podnikatele i v tuzemsku, pokud tu vyvíjejí obchodní činnost, jak je uvedeno § 23 obchodního zákoníku. V § 22 obchodního zákoníku je pak vyjádřeno kolizně-právní ustanovení, podle kterého má-li právní způsobilost jiná než fyzická zahraniční osoba podle právního řádu, podle kterého byla založena, má taktéž přiznanou právní způsobilost podle českého práva. Dochází tedy k uznání bez dalšího neboli ipso iure.⁴⁰ Nová právní úprava transformovala uvedené paragrafy do části páté zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku nazvané *Ustanovení společná, přechodná a závěrečná* do § 3020, přičemž otázka uznání zahraničních společností zůstala beze změny.

³⁸ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 51 – 52.

³⁹ Srov. článek 54 Smlouvy o fungování Evropské unie.

⁴⁰ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 61 - 63.

2.4 Rozsah právní způsobilosti právnických osob

Způsobilost mít práva a povinnosti, nově dle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku je názvosloví změněno na právní osobnost, souvisí se svéprávností neboli způsobilostí nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem, tedy právně jednat. Právnické osoby mají právní osobnost po celou dobu své existence nebo jejího uznání.⁴¹ Vzhledem k výše popsané inkorporační teorii a teorii sídla lze odvodit, že stát, který aplikuje princip inkorporace, bude posuzovat právní osobnost (právní způsobilost) zahraniční právnické osoby na základě jejího osobního statutu, zatímco stát aplikující teorii sídla uzná právní osobnost pouze zahraniční právnické osoby, která má na území daného státu své skutečné a statutární sídlo.

Rozsah způsobilosti (právní osobnosti) zahraniční právnické osoby se tedy odvíjí od jejího uznání v daném státě. Za povšimnutí stojí, že české právo uvádí pojem „jiná než fyzická zahraniční osoba“, namísto pojmu právnická osoba ve vztahu k právní způsobilosti (právní osobnosti) zahraničních subjektů v České republice. Význam spočívá ve vysoké frekvenci existence různých zahraničních útvarů s omezenou právní způsobilostí (právní osobností) jako jsou například německá společnost občanského práva (GbR), německá veřejná obchodní společnost (OHG), partnerství (partnership) podle práva USA nebo různé správy majetku jako je Treuunternehmen v Lichtenštejnsku.⁴² Problém však může vyvstat v situaci, kdy by taková osoba chtěla založit novou právnickou osobu nebo se na jejím vzniku podílet svou účastí. V takovém případě je nutné řídit se jejich osobním statutem a posuzovat, zda osobní statut takovýto útvar opravňuje k uvedenému právnímu jednání.⁴³

Způsobilost právnické osoby k právním jednáním, respektive možná omezení této způsobilosti, se taktéž řídí osobním statutem. Dle zákona

⁴¹ Srov. § 20 a 118 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Sbírka zákonů ČR.

⁴² Důvodová zpráva k Zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, s. 55. [online], [cit. 14.2.2014], dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZMPS.pdf>

⁴³ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 143 - 152.

č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním bylo stanoveno, že pokud činí právní úkon cizinec a není dále stanoveno jinak, stačí, pokud je způsobilý podle českého práva. Nově není rozhodujícím prvkem jen, na území kterého státu k jednání došlo. V případě, že právnická osoba činí právní jednání vůči osobě nacházející se na území jiného státu, k platnosti právního jednání postačí, pokud je osoba způsobilá alespoň dle jednoho z těchto dvou právních řádů.⁴⁴ Podmínkou pro uznání takového právního jednání je, že se jedná o tzv. „běžné právní jednání“, které je nutné vykládat individuálně s ohledem na právní poměry dotčené právnické osoby, a které je spojeno s předmětem činnosti této právnické osoby.⁴⁵

Otázka způsobilosti zahrnuje i problematiku způsobilosti být účastníkem řízení a procesní způsobilosti, tedy samostatně právně jednat v rámci soudního řízení. Procesní způsobilost mají právnické osoby a jiné než fyzické zahraniční osoby, pokud jím tuto způsobilost přisuzuje právní řád, na základě kterého vznikly, z čehož vyplývá, že směrodatným bodem je osobní statut osoby, ať už právnické či jiné než fyzické. Procesní způsobilost zahraničních osob se řešila výslovně v § 49 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním a nově je upravena v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém v § 9 odst. 2, který uvádí, že způsobilost být účastníkem řízení a procesní způsobilost zahraničních osob jiných než fyzických se řídí právním řádem státu, podle něhož taková osoba vznikla, stačí však, je-li způsobilá podle českého právního řádu. Pokud je tedy právní jednání platné podle českého právního řádu, ačkoliv podmínky platnosti jednání v právním řádu státu, podle kterého byla společnost založena, jsou přísnější, považuje české právo takové jednání za platné. Oproti tomu pro nedostatek způsobilosti být účastníkem řízení na základě osobního statutu nelze subsidiárně užít české právo jako je tomu u procesní způsobilosti.⁴⁶

⁴⁴ Srov. Zákon č. 91/2012 SB., o mezinárodním právu soukromém

⁴⁵ PAUKNEROVÁ, Monika. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 234 . 235.

⁴⁶ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 143 - 152.

3 PŘESHraniČNÍ PŘEMÍSTĚNÍ SÍDLA

3.1 Úvod do problematiky

K přemístění sídla společností dochází z nejrůznějších důvodů, může se jednat o výhodnější daňový systém, lepší ekonomickou situaci nebo příznivější podnikatelské prostředí. Často lze také vidět přesun sídla společnosti z důvodu změny politického prostředí.⁴⁷ Přemístěním sídla do zahraničí tedy rozumíme situaci, kdy česká nebo zahraniční právnická osoba přemístí své sídlo na území jiného státu, aniž by došlo k jejímu zániku, při tom nedochází k převodu jmění na právního nástupce, nicméně se mění postavení společníků nebo členů a zároveň se mění osobní statut osoby.⁴⁸

Při přemístění sídla do zahraničí vyvstává esenciální otázka, zda společnost pokračuje ve své následné existenci, nebo jestli nejdříve dojde k ukončení činnosti a zániku společnosti v jedné zemi a poté k zahájení činnosti nové společnosti v místě, kam bylo sídlo přesunuto. Obecně lze konstatovat, že pro zachování identity společnosti při přemístění sídla je nezbytné, aby takové přemístění umožňoval právní řád země, kde společnost sídlí, ale také právní řád země, do které se společnost stěhuje. V případě, že možnost přemístění připouští pouze jeden z právních řádů, pak je kontinuita existence společnosti přerušena. Důležitou roli při přesunu sídla hraje ochrana, a to jednak ochrana společníků, ale také ochrana věřitelů.⁴⁹

Přemístění sídla také ovlivňují v předchozí kapitole popsané principy, kterými se právo společností v dané zemi řídí. Obecně lze konstatovat, že princip inkorporace je přenosu sídla otevřený, zatímco princip sídla většinou možnost přesunu sídla popírá, nicméně i zde existují výjimky.

⁴⁷ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 171 - 175.

⁴⁸ Dvořák, T. *Přeměny a přeshraniční přeměny obchodních společností a družstev*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 452.

⁴⁹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 171– 175.

Takovou výjimkou je například Belgie, uplatňující právě princip sídla, kde rozhodnutím belgického kasačního soudu v případě Lamot byla zásada sídla prolomena, v důsledku čehož bylo umožněno, aby anglická společnost přesunula své sídlo do Belgie a stala se tak společností belgickou. Identita společnosti byla zachována, pouze bylo nutné adaptovat základní dokumenty společnosti tak, aby naplňovaly formální požadavky belgického práva.

Taktéž Francie přijala zákonnou úpravu umožňující výjimku z přesunu sídla, jak už bylo výše uvedeno. Zákonná úprava Francie však nebyla v praxi nikdy naplněna.⁵⁰ Zvláštní úpravu má i italský občanský zákoník. Pokud italská právnická osoba přemístí své sídlo do země, jejíž právo uznává inkorporační princip, pak automaticky nedochází k zániku její existence v Itálii, ačkoliv italský právní řád uznává princip sídla. Taková společnost se stává dvounárodnostní a jako taková může být například předmětem insolvenčního řízení v Itálii.⁵¹

3.2 Právní úprava v českém právu

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník upravoval přemístění sídla v § 26 odst. 1 a 4, ve kterém bylo řečeno, že právnická osoba založená podle cizího práva může přemístit své sídlo do České republiky, ale pouze za účelem podnikání a pouze tehdy, pokud to stanoví mezinárodní smlouva vyhlášená ve Sbírce zákonů ČR nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, a kterou je zároveň Česká republika vázaná.⁵² Obdobně toto platilo i při přemístění sídla společnosti založené podle českého práva do zahraničí. Přemístění sídla do zahraničí bylo dle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník přípustné buď podle evropského práva, nebo

⁵⁰ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 171 – 175.

⁵¹ WYMEERSCH, Eddy. The transfer of the company's seat in European company law. Financial Law Institute, Universiteit Gent, 2003. s. 11 - 13. [online] [cit 12. 3. 2014] dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=384802.

⁵² POKORNÁ, Jarmila a KOVAŘÍK. *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 119 – 121.

zvláštního zákona.⁵³ Úprava v obchodním zákoníku byla v praxi nefunkční a jako taková odporovala principu svobody usazování podle práva Evropské unie.⁵⁴

Nově po rekodifikaci je právní úprava přemístění sídla obsažena v § 138 - 143 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Nově se zavádí všeobecná úprava přemístění sídla jak z České republiky, tak i do České republiky. Nově zákon také stanoví, že každý se může dovolat skutečného sídla právnické osoby v případě, že je odlišné od sídla zapsaného v obchodním rejstříku. V opačném případě, pokud se někdo dovolává zapsaného sídla v obchodním rejstříku, není možné, aby právnická osoba namítala, že její skutečné sídlo v místě jiném.⁵⁵

Zákon dále explicitně říká, že nelze přemístit sídlo ze země, jejíž právní řád to neumožňuje nebo pokud se jedná o právnickou osobu zakázanou podle § 145 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Zakázanou právnickou osobou se rozumí taková osoba, jejímž účelem je například podněcování k nenávisti, popření politických, osobních rasových nebo jiných práv, podpora násilí či výkon orgánu veřejné moci bez zákonného zmocnění. Vnitřní poměry právnické osoby, jež přemístila své sídlo ze zahraničí do České republiky, se řídí principem inkorporace. Výjimkou z principu inkorporace bylo do konce roku 2013 ručení společníků, které nesmělo být nižší, než ručení společníku dle českého práva, tedy do výše jejich nesplacených podílů. Nově zákon stanovuje, že vnitřní poměry právnických osob po přemístění sídla do České republiky se řídí českým právem, a to i v případě ručení členů nebo členů orgánů společnosti za dluhy, které vznikly až po přemístění sídla do tuzemska.⁵⁶

⁵³ Zde došlo k transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. 4. 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.

⁵⁴ DVOŘÁK, Tomáš. *Přeměny a přeshraniční přeměny obchodních společností a družstev*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 452.

⁵⁵ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Jan FIALA. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 476 - 485.

⁵⁶ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Jan FIALA. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 476 – 486.

Přemístění sídla dále v českém právu upravuje zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev a zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Zákon o přeměnách upravuje přeshraniční přeměny obecně v první části zákona, v hlavě čtrnácté, v § 59a až 59zb. Za přeshraniční přeměnu se v těchto ustanoveních považuje i přeshraniční přemístění sídla. Přemístění sídla do České republiky je následně upraveno v páté části, v hlavě páté, v § 384a až 384e. Právní úpravu přemístění sídla z České republiky nalezneme v téže části, v hlavě šesté, v § 384f až 384p. Zákon o přeměnách prošel rozsáhlou změnou po novelizaci, která nabyla účinnosti 1. 1. 2012, a která prováděla rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci *Cartesio*⁵⁷. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém zmiňuje přemístění sídla pouze v § 30 odst. 3, který říká, že právnická osoba může být zřízena pouze podle práva České republiky, tím však není dotčeno přemístění sídla právnické osoby zřízené podle cizího práva v případě, že to umožňuje mezinárodní smlouva, předpis Evropské unie nebo jiný právní předpis.⁵⁸

Přeshraniční přemístění sídla je fakticky dle českého právního řádu vyloučeno, pokud by se jednalo o přenesení sídla ze státu nebo do státu, který není členem Evropské unie. Dále je zcela zakázáno přeshraniční přemístění sídla do České republiky v případě, že zahraniční právnická osoba je v likvidaci nebo proti ní bylo zahájeno insolvenční řízení. Při přemístění sídla obchodní společnosti nebo družstva z České republiky do zahraničí je pak obdobně zákonem stanoven zákaz převodu, pokud by se dané subjekty nacházely v likvidaci nebo proti nim bylo zahájeno insolvenční řízení.⁵⁹

3.3 Svoboda usazování podle evropského práva

Svoboda usazování je součástí čtyř základních svobod práva Evropské unie, kterými jsou svoboda volného pohybu osob, zboží, služeb

⁵⁷ Více o rozhodnutí ve věci *Cartesio* bude pojednáno v následující kapitole

⁵⁸ Srovnej zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém a zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách společností a družstev. Sbíрка zákonů ČR.

⁵⁹ DVORÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009, s. 452.

a kapitálu. Svoboda usazování je pak konkrétně součástí volného pohybu osob, jejíž význam spočívá v rovném zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich občanství nebo příslušnosti k jednotlivým státům.⁶⁰ Evropské právo, neboli komunitární právo, působí na území členských států Evropské unie a dále na území dalších států, které podepsaly Smlouvu o založení Evropského hospodářského prostoru⁶¹ z roku 1994. Tato smlouva byla podepsána většinou států, které v té době byly členy Evropského sdružení volného obchodu. Státy, jež přistoupily ke komunitárnímu právu, přijaly většinu dosavadních právních norem, nově přijaté právní normy však bývají dodatečně schvalovány. Ačkoliv bude dále v této práci zmiňováno právo členských států Evropské unie, je tím myšleno komunitární právo v jeho širším spektru.⁶²

Svoboda usazování podle práva Evropské unie je upravena v čl. 49 a 54 Smlouvy o fungování Evropské unie a vztahuje se jednak na fyzické osoby, ale také na osoby právnické, kterými se rozumí společnosti založené podle občanského nebo obchodního práva včetně družstev a jiné právnické osoby veřejného nebo soukromého práva s výjimkou neziskových organizací.⁶³ Právo Evropské unie se aplikuje na společnosti, které byly založeny podle práva některého z členských států a zároveň mají v členském státě své sídlo, provozovnu nebo ústřední správu. Nestačí tedy pouhý fakt, že společnost byla založena podle daného práva, ale musí být naplněn i prvek sídla.⁶⁴

Za usazení se dle evropského práva považuje „*skutečný výkon činnosti prostřednictvím stálého zařízení (podniku) v jiném členském státu po neurčitou dobu*“.⁶⁵ Uvedená definice obsahuje několik znaků, které musí být bezpodmínečně naplněny. Jedním ze znaků je účel společnosti,

⁶⁰ TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 467 - 472.

⁶¹ Členy jsou Island Norsko, Lichtenštejnsko, Švýcarsko odmítlo vstoupit, ale uzavřelo řadu dvoustranných dohod s Evropskou unií o volném pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu. [online][cit. 2. 3. 2014] Dostupné z:

http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.5.3.html

⁶² DĚDIČ, Jan. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2005, s. 8 – 9.

⁶³ Srov. čl. 54 Smlouvy o fungování Evropské unie.

⁶⁴ ŠIŠKOVÁ, Naděžda a KOVAŘÍK. *Evropské právo 2: jednotný vnitřní trh*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 70.

⁶⁵ Srov. rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci Factortame ze dne 25. 7. 1991, C-221/89.

kterým musí být zisk, ovšem nemusí ho být dosahováno, dále se musí jednat o činnost trvalou, skutečnou a musí k ní docházet v jiném členském státě, než je národnost daného podnikatelského subjektu. Právnícká osoba musí dále vykazovat znaky jako existující právní osobnost (právní subjektivitu), vztah k členskému státu Evropské unie a ekonomickou aktivitu. Svobodu usazování lze obecně omezit z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti či veřejného zdraví. Další výjimky mohou být spjaty s výkonem veřejné moci nebo s tzv. „pravidlem rozumu“^{66, 67}.

V rámci Evropské unie rozlišujeme mezi primárním a sekundárním usazováním. Za primární usazování lze považovat svobodné a volné zakládání společností ve všech státech Evropské unie, ovšem tato svoboda již v sobě nezahrnuje právo na svévolné přeshraniční přemísťování sídel. Sekundárním usazováním rozumíme možnost zřizovat pobočky, trvalé zastoupení nebo dceřiné společnosti libovolně napříč státy Evropské unie.⁶⁸ Právní úpravu sekundárního usazování nalezneme v čl. 49 Smlouvy o fungování Evropské unie. Dceřiné společnosti se odlišují od poboček zejména vlastní právní subjektivitou. Pojmy pobočka a zastoupení v sobě nesou označení takřka pro všechny ostatní formy nesamostatných částí společností. Ti, co tyto zmiňované formy samostatně zastupují nebo zřízení zprostředkovávají, nejsou objekty sekundárního usazování. Právo sekundárního usazování mají společnosti ve stejné šíři jako osoby fyzické.⁶⁹

3.4 Vývoj harmonizace práva společností v rámci EU

Evropské právo po dlouhou dobu směřovalo k harmonizaci práva obchodních společností. V průběhu několika let bylo předpokládáno přijetí čtrnácti harmonizačních směrnic, ovšem ne všechny byly do dnešní doby přijaty. Cílem harmonizace práva obchodních společností je odstraňování překážek ve svobodě usazování, které mohou vzniknout právě odlišnými

⁶⁶ Pravidlem rozumu se rozumí výjimky stanovené judikaturou Evropského soudního dvora, jejichž výčet není nikdy taxativní.

⁶⁷ SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 3. vyd. Praha, 2010, s. 210 - 214.

ŠIŠKOVÁ, Naděžda a KOVAŘÍK. *Evropské právo 2: jednotný vnitřní trh*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 70.

⁶⁹ TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 472 – 473.

právními úpravami na národní úrovni. Zároveň je zapotřebí zaručit právní jistotu, a proto je vhodné, aby členské státy přijaly jednotnou právní úpravu stanovující minimální soubor společných povinností tak, aby byla zachována řádná hospodářská soutěž. Jednotný trh Evropské unie si žádá také vytvoření společností působících po celém teritoriu Evropské unie, které by měly shodnou právní úpravu napříč státy.⁷⁰

Směrnice z harmonizačního balíčku, které již členské státy přijaly, byly transponovány do právních řádů národních států, tedy i do českého právního řádu. Jako právní základ, na základě kterého jsou směrnice přijímány, slouží článek č. 50 Smlouvy o fungování Evropské unie, který říká, že „*Evropský parlament a Rada přijmou na návrh Komise řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem směrnice k zavedení svobody usazování v určité oblasti činnosti*“⁷¹.

První směrnice Rady (EHS) č. 68/151 ze dne 9. 3. 1986 o koordinaci ochranných opatření na ochranu zájmů společníků a třetích osob byla nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2009/101/ES ze dne 16. 9. 2009 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.⁷² Tyto směrnice koncentrují pozornost na oblast veřejnosti a dostupnosti informací o společnostech. Nicméně idea publicity se objevuje téměř ve všech směrnicích Evropské unie upravujících právo společností. Směrnice stanovuje zejména pravidla obligatorní publicity, což znamená jednotnou povinnost zveřejnit konkrétní dokumenty, kterými jsou zejména zakladatelské listiny nebo účetní závěrky. Zabývá se také závazností jednání osob jednajících za společnost v souvislosti se zveřejněním jejich jména v obchodním nebo jiném obdobném rejstříku.

⁷⁰ NAGLIČ, Vesna. Právo obchodních společností. 2011. VUTBR: Brno. [online], [cit. 2014-02-15], dostupné na: http://www.vutbr.cz/www_base/priloha.php?dpid=69937.

⁷¹ Smlouva o fungování Evropské unie, kapitola 2, čl. 50.

⁷² ŠIŠKOVÁ, Naděžda a KOVAŘÍK. Evropské právo 2: jednotný vnitřní trh. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 73 - 74.

Také stanovuje závazné postupy pro založení společnosti, jejichž porušení má za následek zrušení společnosti.⁷³

Druhá směrnice Rady (EHS) č. 77/91 ze dne 13. 12. 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření, upravuje pouze akciové společnosti. Především se snaží ochránit věřitele stanovením minimální výše základního kapitálu, který slouží jako záruka vzhledem k omezené odpovědnosti společníků akciové společnosti. Směrnice také obsahuje regulace minimálního obsahu zakladatelských dokumentů akciových společností. Tato směrnice však byla změněna směrnicí Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/68/ES ze dne 6. 9. 2006, jež si kladla za cíl zjednodušit založení akciové společnosti včetně udržení výše základního kapitálu. Podle této směrnice mají státy za určitých okolností možnost omezit její účinky v oblasti sdělování informací a změny uspořádání vlastnické struktury.⁷⁴

Třetí směrnice Rady (EHS) č. 78/855 ze dne 9. 10. 1978, o fúzích akciových společností, která je založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy o fungování Evropské unie, se taktéž soustředí na ochranu akcionářů a věřitelů ve vztahu k fúzím a zveřejnění jejich projektů. Na podobných principech je postavena i šestá směrnice Rady č. 82/891/EHS ze dne 17. 12. 1982 o rozdělení akciových společností a desátá směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/56/ES ze dne 26. 10. 2005 o přeshraničních fúzích kapitálových společností.⁷⁵

⁷³ Srov. směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/101/ES ze dne 16. 9. 2009, o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem rovnocennosti těchto opatření.

⁷⁴ NAGLIČ, Vesna. Právo obchodních společností. 2011. VUTBR: Brno. [online], [cit. 2014-02-15], dostupné na: http://www.vutbr.cz/www_base/priloha.php?dpid=69937.

⁷⁵ ANDENÆS, Mads Tønnesson a Frank WOOLDRIDGE. *European comparative company law*. New York: Cambridge University Press, 2009, s. 23 – 24.

Právní úpravu jednočlenné společnosti obsahuje dvanáctá směrnice Rady (EHS) č. 89/667 v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem. Tato směrnice ukládá členským státům povinnost umožnit společnostem s ručením omezeným, aby měly pouze jednoho vlastníka, nebo aby se všechny obchodní podíly soustředily v rukách jedné osoby. Tato úprava se vztahuje i na akciové společnosti, ovšem jen za situace, kdy mají pouze jednoho vlastníka. Směrnice však neupravuje způsob založení jednočlenné společnosti ani minimální výši základního kapitálu.⁷⁶

Evropské právo dále harmonizovalo problematiku bilančního práva, tedy účetních závěrek a jiných obdobných dokumentů. Bilančnímu právu se věnuje čtvrtá směrnice Rady (EHS) 76/660 ze dne 25. 7. 1978 o ročních účetních uzávěrkách, dále sedmá směrnice Rady (EHS) 83/349 ze dne 13.6.1983 o konsolidovaných účetních závěrkách a osmá směrnice Rady (EHS) 84/253 ze dne 10.4.1984 o auditech účetních závěrek, ta však byla nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES ze dne 17.5.2006 o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek. Na schválení stále čeká směrnice pátá o struktuře akciové společnosti, devátá směrnice o koncernech a čtrnáctá směrnice o změně sídla.⁷⁷

Další právní úprava přijatá v oblasti obchodních společností v rámci Evropské unie se věnuje statutům společností na evropské úrovni, kterým se v této práci budu zabývat v další kapitole. Pro téma této práce je zvláště důležitý návrh čtrnácté směrnice, jejíž přesný název zní 14. směrnice v oblasti práva společností a přemístování sídel společností do jiného členského státu a dále již přijatá směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/56/ES ze dne 26. 10. 2005 o přeshraničních fúzí kapitálových společností.

⁷⁶ DĚDIČ, Jan. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2005, s. 99 – 101.

⁷⁷ ŠIŠKOVÁ, Naděžda a KOVARÍK. *Evropské právo 2: jednotný vnitřní trh*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 73 - 75.

3.4.1 Návrh 14. směrnice v oblasti práva společností a přemísťování sídel společností do jiného členského státu

Evropská komise vytvořila v roce 1997 pracovní návrh směrnice o přeshraničním přemístění sídla s cílem směrnicí schválit do roku 2000, což se ovšem nezdařilo. Následně v roce 2002 byl návrh směrnice zařazen do Akčního plánu, jehož podstatou bylo přijetí směrnice v co nejkratší době. Následně Komise připravila nový návrh směrnice, který byl již více propracovaný a upravoval nejproblematictější body.⁷⁸ V roce 2007 byla práce Komise na směrnici pozastavena s argumentem, že již existují jiné způsoby umožňující přeshraniční přemístění sídla, jako například využití statutu Evropské společnosti nebo směrnice o přeshraničních fúzích kapitálových společností. V současné době práce na přípravě směrnice a jejím schválení nadále pokračuje, ale není zřejmé, jaká bude vůle členských států k jejímu brzkému přijetí.⁷⁹

Návrh 14. směrnice by se měl vztahovat na všechny kapitálové společnosti ve smyslu čl. 2 bodu 1 směrnice 2005/56/ES. Na základě směrnice by mělo být umožněno přestěhovat společnost do jiného členského státu, aniž by ztratila svou právní subjektivitu, ovšem současně může dojít ke změně právní formy společnosti v tom smyslu, aby tato forma byla rozeznána právním řádem hostitelský státu. Návrh směrnice v podstatě odpovídá rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci *Cartesio*, směrnice však předpokládá povinnost hostitelského státu společnost přijmout, což bylo dosud vázáno na podmínky stanovené v národních právních řádech. Takové přestěhování by nemělo způsobovat obcházení právních, sociálních a daňových podmínek. Směrnice se také zaměřuje na otázku rozlišování mezi sídlem a správním sídlem společnosti.⁸⁰

⁷⁸VOSSSENSTEIN, Gert Jan. Transfer of the registered office. The European commission's decision not to submit a proposal for directive. *Utrecht Law Review*, Volume 4, Issue 1, 2008. [online], [cit. 2014-02-10], dostupné na: <http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/viewFile/URN%3ANBN%3ANL%3AUI%3A10-1-101080/61>.

⁷⁹Commission staff working document, Impact Assessment on the Directive on the cross-border of registred office, *European Commission*. Part 1, Brusel, 2007.

⁸⁰Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 o 14. směrnici v oblasti práva společností o přemísťování sídel společností do jiného členského státu doplněný o doporučení Komisi

3.4.2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU o přeshraničních fúzích kapitálových společností⁸¹

Přeshraniční fúzi kapitálových společností rozumíme sloučení nebo splynutí dvou nebo více společností, přičemž alespoň dvě z nich musejí pocházet z různých členských států Evropské unie. V případě, že právní řád členského státu upravuje pouze vnitrostátní fúzi společnosti a ta je v rozporu s danou směrnicí, nedochází k jejich kolizi, pokud se jedná o fúzi skutečně jen vnitrostátních společností. Obsah směrnice byl vyjádřen i v rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci SEVIC, viz dále, které probíhalo ve stejné době, kdy probíhal schvalovací proces směrnice. Členské státy mají povinnost umožnit zápis fúzované společnosti, ve které fúzovaný subjekt zanikne s likvidací a jeho jmění je převedeno na nástupnickou společnost.⁸²

3.4.3 Budoucnost harmonizace práva společností

Evropská komise provedla v roce 2012 výzkum, který se věnoval budoucímu směřování komunitární úpravy práva obchodních společností. Z analýzy Evropské komise je patrné, že většina států podporuje další prohlubování harmonizace práva v již regulovaných oblastech, ale i v dalších dosud neupravených oblastech práva. Největší důraz byl kladem na prohloubení spolupráce v oblasti první a jedenácté směrnice, týkajících se publicity a dále desáté směrnice zaměřenou na oblast přeshraničních fúzí. Dále je patrné, že většina dotazovaných si přeje harmonizovat oblast přemístění sídla do zahraničí. Evropská unie umožňuje za jednotných podmínek přemístění sídla do zahraničí u nadnárodních forem společností, nicméně u ostatních společností je stále dávana přednost národním úpravám, ačkoliv judikatura Evropského soudního dvora se v této oblasti stále vyvíjí. S tím souvisí i navrhovaný

(2011/2046(INI)), *Úřední věstník Evropské unie*, [online], [cit. 2014-02-15] dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:239E:0018:0023:CS:PDF>

⁸¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/56/ES ze dne 26. 10.2005 o přeshraničních fúzích kapitálových společností.

⁸² LASÁK, Jan. Tanec v temnotách (Svoboda usazování ve smyslu čl. 43 a 48 SES a přeshraniční fúze národních obchodních společností). *Obchodněprávní revue*. 2009, č. 4. s. 91 – 95.

Evropský modelový zákon o obchodních společnostech, jenž se však neseťkal s většinou podporou členských států.⁸³

3.5 Vývoj judikatury v oblasti přeshraničního přemístění sídla

Téma přeshraničního přemístění sídla vzbuzovalo mezi státy Evropské unie po několik desítek let značné kontroverze. Jak už bylo výše zmíněno, řada evropských států odmítá přeshraniční přemístění sídla, a to zejména z důvodů ochrany zájmů společníků, věřitelů a zaměstnanců. Dalšími esenciálními důvody pro odmítání přemístění sídla právnické osoby do zahraničí jsou daňové záležitosti. Společnosti se mnohdy stěhují do zemí, kde jsou výhodnější daňové podmínky, čímž státy přicházejí o významnou část příjmu na daní z příjmu právnických osob. Z tohoto důvodu země speciálně zdaňují ukončení činnosti společnosti v zemi. Evropská společenství se již v roce 1968 pokoušela přijmout právní regulaci, na základě které by si členské země vzájemně uznávaly existenci společností, nicméně navržená smlouva přijata nebyla. Problematika zůstala nevyřešena po mnoho let až do doby, kdy svou úlohu sehrál Evropský soudní dvůr. Během více než dvaceti let Evropský soudní dvůr rozhodoval spory, jež se staly stěžejními judikáty právě pro vyjasnění vztahů mezi národními právními řády a evropským právem v oblasti možnosti přemístění sídla právnických osob. Za takové judikáty lze považovat případ *Komise vs. Francie* z roku 1986, *Segers* z roku 1986, dále rozhodnutí ve věci *Daily Mail* z roku 1988, případ *Centros* v roce 1999, *Überseering* z roku 2002, *Inspire Art* z roku 2003, *SEVIC* z roku 2005, *Cadbury Schweppes* z roku 2006, *Cartesio* z roku 2008 a rozhodnutí ve věci *Vale* z roku 2012.⁸⁴

⁸³ MIŠŮR, Peter. Budoucnost evropského práva společností diskusi. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 9, s. 257 – 261.

⁸⁴ WYMEERSCH, Eddy. The transfer of the company's seat in European company law. *Financial Law Institute, Universiteit Gent*, 2003. s. 2-4. [online] [cit 12. 3. 2014] dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=384802.

3.5.1 *Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Komise vs. Francie*⁸⁵

Rozhodnutí ve věci Komise vs. Francie je považováno za první významné rozhodnutí Evropského soudního dvora v této oblasti judikátů. Soud v tomto případě konstatoval, že hraničním určovatelem právního řádu, kterým se společnosti řídí, je její zapsané sídlo. V tomto případě Francie uložila jinou daňovou povinnost na zahraniční právnické osoby. Soud dospěl k závěru, že byla porušena svoboda usazování v tom smyslu, že členský stát Evropské unie nemůže stanovit odlišná právní pravidla na zahraniční subjekty, jednalo by se o diskriminaci takového subjektu.⁸⁶

3.5.2 *Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Segers*⁸⁷

V případě Segers Evropský soudní dvůr rozhodnul, že společnost založená v jednom členském státě Evropské unie nemusí vykonávat v podstatě žádnou skutečnou činnost v tomto státě, přičemž tento fakt nebrání společnosti v jejím právu na svobodu usazování, a to i přes to, že veškerou svou činnost vykonává v jiném členském státě. Členský stát nemůže zacházet se společností, která není založená podle tamního právního řádu, ale je založena podle práva jiného členského státu, svévolně a rozdílně.⁸⁸

Podstatou případu byla společnost Slenderdose Ltd., která byla založena podle anglického práva se sídlem v Anglii. Společnost po nějaké době převzal pan Segers a jeho žena, jejichž podíly si byly rovné. Pan Segers však do společnosti Slenderdose Ltd. inkorporoval svoji jednočlennou společnost Free Promotion International, která byla založena podle nizozemského práva. Pan Segers byl taktéž nizozemským občanem. V té samé době se pan Segers stal ředitelem společnosti Slenderdose. Poté, co onemocněl, zažádal o poskytnutí finanční podpory

⁸⁵ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 28. 1. 1986 v případě *Komise vs. Francie*, C-270/83.

⁸⁶ DĚDIČ, Jan. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2005, s. 43.

⁸⁷ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 10. 7. 1986 ve věci *Segers*, C - 79/85.

⁸⁸ EICHIN, Renate. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 3.

v době pracovní neschopnosti, načež mu bylo sděleno, že není zaměstnancem a na poskytnutí státní finanční pomoci nemá nárok, ačkoliv podle nizozemského práva by v jeho situaci nárok na finanční podporu mít měl.⁸⁹ Následně byla podána žaloba proti argumentaci úřadů, že nárok na finanční podporu se vztahuje pouze na společnosti nizozemského původu, přičemž soud podal předběžnou otázku k Evropskému soudnímu dvoru.⁹⁰

Tento případ se týkal primárně práva nároku na plnění ze zdravotního pojištění, pro jehož rozhodnutí bylo nutné stanovit, zda se jedná o naplnění komunitárního práva společnosti na svobodu usazování.⁹¹ Ačkoliv se případ týkal problematiky poskytnutí finanční pomoci v době pracovní neschopnosti, je toto rozhodnutí Evropského soudního dvora považováno za jedno z prvních týkajících se svobody usazování společností.

3.5.3 Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě *Daily Mail*⁹²

Na základě rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci *Daily Mail* došlo k upozadění komunitárního práva a bylo rozhodnuto, že členský stát může stanovit jako podmínku pro přemístění sídla ze státu, ve kterém byla společnost založena, udělení povolení k emigraci.⁹³ V opačném případě by uplatnění práva Evropské unie vedlo k úplné ztrátě kontroly národních států v určitých daňových operacích. Společnosti inkorporované podle práva členského státu mající sídlo v témže státě nemohou na základě článků 49 a 54 Smlouvy o fungování Evropské unie přenést svou ústřední správu a kontrolu libovolně do jiného členského státu.⁹⁴

⁸⁹ Podle nizozemského práva je ten, kdo vlastní více jak 50% společnosti, automaticky braný jako zaměstnanec.

⁹⁰ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 10. 7. 1986 ve věci *Segers*, C - 79/85.

⁹¹ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 9. března 1999 ve věci *Centros Ltd v. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen*, C- 212/97.

⁹² Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 27. 9. 1988 v případě *Daily Mail, The Queen v. H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc.*, C - 81/87.

⁹³ SALAČ, Jaroslav., DOLEŽIL, Tomáš. Aktuální otázky svobody usazování (podnikání obchodních společností), *Právní rozhledy*, 2003, roč. 11, č. 5., s. 224.

⁹⁴ LYČKA, Martin, Bohumil KUNC a Klára ŠLÉGLOVÁ. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie: komentář*. Vyd. 1. Praha: Linde, 2010, s. 191 – 192.

Společnost Daily Mail and General Trust plc. byla inkorporována podle britského právního řádu a usilovala o přenesení svého sídla ústřední správy do Nizozemí, čímž by se vyhnula placení daně z kapitálového zisku plynoucího z prodeje vlastního majetku. V Nizozemí by sice platila korporátní daň, ale nebyla by povinna platit daň z kapitálového zisku. Společnost požádala o souhlas k přenesení sídla britské ministerstvo financí, které ovšem odmítlo souhlas udělit, a tak následně společnost podala žalobu s odkazem na svá práva podle článků 49 a 54 Smlouvy o fungování Evropské unie.⁹⁵

Soud zdůraznil, že v případě společností se právo svobody usazování vykonává obvykle zřizováním trvalého zastoupení, zřizováním poboček či dceřiných společností. V těchto případech právní řád Velké Británie nikterak společnosti nelimituje. Svolení ministerstva financí bylo potřeba při přenesení ústřední správy do jiné země, přičemž dochází zcela ke ztrátě kontroly dané země nad společnostmi. V tomto případě je potřeba mít na paměti, že společnosti jsou uměle vytvořené subjekty národního práva a jako takové podléhají určité kontrole právnímu řádu, podle kterého byly založeny.⁹⁶

Rozhodnutí v případě Daily Mail bylo jedním z ranných rozhodnutí Evropského soudního dvora v oblasti obchodních společností. V odůvodnění rozhodnutí bylo poukázáno na absenci komunitární úpravy v této oblasti s tím, že k úpravě komunitárního práva dojde pravděpodobně v budoucnu v závislosti na rozhodovací praxi Evropského soudního dvora.⁹⁷

⁹⁵ LYČKA, Martin, Bohumil KUNC a Klára ŠLÉGLOVÁ. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie: komentář*. Vyd. 1. Praha: Linde, 2010, s. 191 - 192.

⁹⁶ MASOPUST, Z., DRAHOZALOVÁ, R. *Vybraná rozhodnutí ESD, Parlamentní institut, Kancelář Poslanecké sněmovny ČR*, 1999. s. 37 – 39.

⁹⁷ SALAČ, Jaroslav., DOLEŽIL, Tomáš. Aktuální otázky svobody usazování (podnikání obchodních společností), *Právní rozhledy*, 2003, roč. 11, č. 5., s. 784.

3.5.4 Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Centros⁹⁸

Členský stát Evropské unie nemůže na základě tohoto rozhodnutí Evropského soudního dvora odmítnout zapsání pobočky společnosti, která byla založena podle práva jiného členského státu, ve kterém má také sídlo, ale nevykonává v něm žádnou činnost s tím, že veškerá činnost společnosti má být vykonávána v místě založení pobočky, i když tím obchází přísnější právní předpisy týkající se například výše minimálního základního kapitálu. Tato regulace však nebrání státům přijímat opatření a postihovat podvody podle vlastních právních předpisů nebo ve spolupráci se zemí, ve které byla společnost založena. Rozhodnutí zároveň zdůraznilo nutnost ochrany věřitelů a přednost svobody usazování před požadavkem skutečného výkonu činnosti společnosti.⁹⁹

Podstatou případu byla britská společnost Centros Ltd., jenž usilovala o založení organizační složky v Dánsku. Její žádost však byla zamítnuta s odůvodněním, že ve skutečnosti Centros Ltd. usiluje o trvalé usazení v Dánsku, ale snaží se vyhnout zaplacení základního kapitálu, který činí 200 000 DK. Ve Velké Británii byl ze zákona povinný základní kapitál 100 GBP, nicméně nemusel být splacen před zápisem společnosti. V době, kdy společnost usilovala o zřízení organizační složky v Dánsku, nebyl splacen základní kapitál, a ani nebyla vykázána žádná reálná činnost společnosti. Zároveň všichni společníci byli dánští občané. Centros Ltd. podala odvolání proti rozhodnutí dánského soudu a následně byla položena předběžná otázka k Evropskému soudnímu dvoru.¹⁰⁰

Dánský soud argumentoval čl. 52 Smlouvy o fungování Evropské unie, který umožňuje národním státům přijmout omezující opatření vůči cizincům z důvodu ochrany veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti

⁹⁸ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 9. března 1999 ve věci *Centros Ltd v. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen*, C- 212/97.

⁹⁹ LYČKA, Martin, Bohumil KUNC a Klára ŠLÉGLOVÁ. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie: komentář*. Vyd. 1. Praha: Linde, 2010, s. 198 – 199.

¹⁰⁰ LYČKA, Martin, Bohumil KUNC a Klára ŠLÉGLOVÁ. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie: komentář*. Vyd. 1. Praha: Linde, 2010, s. 198 – 199.

a ochrany zdraví.¹⁰¹ Evropský soudní dvůr však argumentaci dánského soudu odmítl s odůvodněním, že svoboda usazování podle čl. 52 a 58 Smlouvy o fungování Evropské unie se vztahuje i na právnické osoby. Odmítl, že by docházelo ke zneužívání a obcházení práva, ačkoliv se společnost nikterak netajila účelem založení společnosti právě ve Velké Británii. Nedošlo ani k ohrožení věřitelů, protože věřitelé byli srozuměni se zahraničním charakterem společnosti. Pokud by Dánsko chtělo chránit věřitele, mělo by nařídit zřízení opatření ve formě různých záruk, ale odmítnutí založení organizační složky by bylo neúměrným trestem vůči hrozícím rizikům.¹⁰²

3.5.5 *Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Überseering*¹⁰³

Evropský soudní dvůr svým rozhodnutím v tomto případě jednoznačně definoval, že členský stát Evropské unie nemůže odmítnout uznat právní subjektivitu (osobnost) a procesní subjektivitu právnické osoby, která přenesla své sídlo z členského státu Evropské unie, kde byla platně založena jen proto, že národní předpisy aplikují princip sídla a z toho důvodu nejsou naplněny podmínky pro existenci společnosti podle národního práva. Členské státy Evropské unie mají dle tohoto rozhodnutí povinnost uznat právní subjektivitu všech společností, které byly platně založeny v některé z členských zemí Evropské unie. V opačném případě by se jednalo o porušení principů svobody usazování.¹⁰⁴

Überseering byla společnost založená v Nizozemí podle tamějšího právního řádu, jenž vychází z principu inkorporace. Po nějaké době společnost Überseering přenesla své sídlo z Nizozemí do Německa, jehož právní řád je založen na principu sídla. Společnost Überseering se

¹⁰¹ Srov. čl. 52 Smlouva o fungování Evropské unie, dříve čl. 46 Smlouvy o ES.

¹⁰² LYČKA, Martin, Bohumil KUNC a Klára ŠLÉGLOVÁ. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie: komentář*. Vyd. 1. Praha: Linde, 2010, s. 198 – 199.

¹⁰³ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 5. listopadu 2002 ve věci C-208/00 *Überseering BV v Nordic Construction Company Baumanagement GmbH*.

¹⁰⁴ Baelz, K., Baldwin, T. The End of the Real Seat Theory (Sitztheorie): The European Court of Justice Decision in Ueberseering of 5 November 2002 and its Impact on German and European Company Law. *German Law Journal*, 2002, [online] [cit. 2014-02-6] dostupné na: <http://www.germanlawjournal.com/index.php?pageID=11&artID=214>

rozhodla koupit v Německu nemovitost a následně jí nechat zrekonstruovat německou stavební firmou. Německá stavební firma podala žalobu k německému soudu o zaplacení náhrady škody proti společnosti Überseering. Německý soud první i druhé instance konstatoval, že Überseering sice přenesl své faktické sídlo do Německa, a že podíly společnosti byly ve vlastnictví osob s německou státní příslušností, ovšem společnost nebyla založená podle německého práva, tudíž ani její formální sídlo nebylo umístěno v Německu a jako taková, nemá dle právního řádu Německa právní subjektivitu.

Nejvyšší soud Německa se proto rozhodnul podat předběžnou otázku k Evropskému soudnímu dvoru, zda rozhodnutí obecných soudů bylo v souladu s právem Evropské unie s ohledem na svobodu usazování. Právo na svobodu usazování ukládá členským státům Evropské unie, aby neaplikovaly národní právní předpisy, které by byly v rozporu s principy svobody usazování, proto ani právní předpisy omezující přeshraniční přenesení sídla nemohou eliminovat právo na svobodu usazování. V předchozím rozhodnutí ve věci Centros sice Evropský soudní dvůr přiznal národním státům právo svobodu usazování za určitých podmínek omezit, ale neuznání právní subjektivity právnické osoby platně existující podle práva členského státu by bylo absolutním popřením této svobody.¹⁰⁵

Vzhledem k tomu, že by se mohlo zdát, že Evropský soudní dvůr překonal své rozhodnutí ve věci Daily Mail, dal si ve svém rozhodnutí v případě Überseering záležet na vysvětlení rozdílů mezi oběma případy, přičemž jednoznačně deklaroval, že si za rozhodnutím ve věci Daily Mail stále stojí. Na rozdíl od případu Daily Mail, jehož podstata byla emigračního charakteru, ve věci Überseering se jedná o případ imigrační, kde jsou zahrnuty dva právní systémy. S odkazem na případ Daily mail je v rozsudku zopakováno, že stát může odmítnout udělit povolení právnické osobě v případě, kdy společnost emigruje ze země. Německá literatura doslova uvádí, že „společnost bude usmrcena na hranicích“. Ve věci

¹⁰⁵ Rozsudek k ESD ze dne 5. listopadu 2002 ve věci C-208/00 *Überseering BV v Nordic Construction Company Baumanagement GmbH*, odst. 93.

Überseering však nelze takto postupovat právě z důvodu účasti dvou právních systémů.¹⁰⁶

Rozhodnutí Evropského soudního dvora vyvolalo obavy států, které aplikují princip sídla, že již není možné tento princip použít. Evropský soudní dvůr však nekonstatoval neplatnost německého práva, ale jen a pouze deklaroval nadřazenost primárního práva Evropské unie. Pokud se tedy dostane německé právo do konfliktu s primárním právem Evropské unie, musí dát německý soud ve svém výkladu práva přednost právu evropskému. To však nebrání, aby v ostatních případech i nadále aplikoval princip sídla.¹⁰⁷

3.5.6 Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě *Inspire Art*¹⁰⁸

Evropský soudní dvůr konstatoval, že stanovení přísnějších podmínek týkajících se výše kapitálu a odpovědnosti společníků pro tzv. formálně zahraniční společnosti, tedy společnosti, které byly zřízené podle práva jiného členského státu, je v rozporu s čl. 49 a 54 Smlouvy o fungování Evropské unie, pakliže nebylo přímo prokázáno zneužití práva.¹⁰⁹

Nizozemské právo, ačkoliv vychází z inkorporačního principu, přijalo v roce 1997 zákon o formálně zahraničních společnostech (*Wet op de formeel buitenlandse vennootschappen, WFBV*), a to zejména proto, že nizozemské právo bylo často obcházeno, jak je vidno i z dalších rozhodnutí Evropského soudního dvora. Tyto společnosti musely mít podle tohoto zákona splacený základní kapitál podle nizozemského práva, který

¹⁰⁶WYMEERSCH, Eddy. The transfer of the company's seat in European company law. Financial Law Institute, Universiteit Gent, 2003. s. 13 – 18. [online] [cit 12. 3. 2014] dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=384802. s. 13 – 18.

¹⁰⁷WYMEERSCH, Eddy. The transfer of the company's seat in European company law. Financial Law Institute, Universiteit Gent, 2003. s. 19 [online] [cit 12. 3. 2014] dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=384802.

¹⁰⁸Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 30. 9. 2003 ve věci *Inspire Art*, C- 167/01.

¹⁰⁹PAUKNEROVÁ, Monika. Kolizněprávní úprava obchodních společností. *Právní rozhledy*, 2005, roč. 13, č. 7., s. 244.

činil 18 000 EUR, a zároveň musel být v obchodním rejstříku uvedený dodatek sdělující, že se jedná o formálně - zahraniční společnost.¹¹⁰

Podstatou případu byla společnost založená podle práva Velké Británie, která si zřídila pobočku v Nizozemí, kde měl také bydliště její jediný jednatel. Společnost byla tedy zapsaná v nizozemském obchodním rejstříku, ovšem bez povinného dodatku, že se jedná o formálně zahraniční společnost, která podléhá v některých dalších ohledech přísnějším podmínkám.¹¹¹ Předběžná otázka vyvstala, když amsterodamský obchodní rejstřík zahájil řízení proti Inspire Art pro nesplnění povinnosti. Evropský soudní dvůr tedy konstatoval, že rozhodnutí nizozemského rejstříkového soudu bylo v rozporu s komunitárním právem na svobodu usazování, které má v tomto případě přednost. Povinné ustanovení o dodatku zároveň nemá v tomto ohledu význam, jelikož už ze samotné formy společnosti je zřejmé, že se nejedná o společnost založenou podle nizozemského práva. Zároveň uvedl, že požadavky nizozemského zákona na zveřejnění informací v obchodním rejstříku překračují požadavky tzv. jedenácté směrnice týkající se právě publicity.¹¹²

3.5.7 *Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě SEVIC*¹¹³

Svoboda usazování se vztahuje na každé opatření, které umožňuje nebo usnadňuje přístup do jiného členského státu, než je stát usazení, nebo které usnadňuje výkon hospodářské činnosti v daném státě s tím, že účast subjektů je umožněna za stejných podmínek jaké se vztahují na vnitrostátní společnosti. V důsledku toho Evropský soudní dvůr konstatoval, že přeshraniční fúze a jiné přeshraniční přeměny podléhají právu na svobodu usazování dle čl. 49 a 54 Smlouvy o fungování Evropské unie. Shodou okolností byla v téže době přijata i směrnice Rady

¹¹⁰ DĚDIČ, Jan a Petr ČECH. *Evropské právo společností: včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. Vyd. 1. Praha: Ivana Hexnerová - Bova Polygon, 2004, s. 47.

¹¹¹ PAUKNEROVÁ, Monika. Kolizněprávní úprava obchodních společností. *Právní rozhledy*, 2005, roč. 13, č. 7., s. 244.

¹¹² Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 30. 9. 2003 ve věci *Inspire Art*, C- 167/01.

¹¹³ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 13. 12. 2005 ve věci *SEVIC systéme AG*, C – 411/03.

č. 2005/56/ES ze dne 13. 6. 2012 o přeshraničních fúzích kapitálových společností.¹¹⁴

Podstatou případu byla německá společnost SEVIC, která podepsala smlouvu o splynutí s lucemburskou společností Security Vision, ale německý rejstříkový soud odmítl společnost zapsat s argumentem, že německé právo upravuje fúze pouze a jenom mezi německými společnostmi. Společnost se následně odvolala, načež německý soud položil předběžnou otázku k Evropskému soudnímu dvoru. Evropský soudní dvůr tehdy rozhodnul, že právo na usazování brání členským státům odmítnout zapsání společností po provedení likvidace společnosti v jednom členském státě Evropské unie a převedení veškerého jmění této společnosti na jinou, která je zapsaná v jiném státě v jeho národním obchodním rejstříku. Nelze tedy zacházet rozdílně se společnostmi, jež fúzují v rámci jednoho členského státu a těmi, které fúzují napříč členskými státy Evropské unie, pakliže k tomu není vážný legitimní důvod odůvodněný ochranou zájmů věřitelů, menšinových společníků, zaměstnanců nebo z důvodu zachování účinnosti daňových kontrol a poctivosti obchodních transakcí.¹¹⁵

3.5.8 *Rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci Cadbury Schweppes plc*¹¹⁶

Společnost Cadbury Schweppes byla zapsána ve Velké Británii, kde také vyvíjela svou činnost. Tato společnost vlastnila většinové podíly v několika zahraničních dceřiných společnostech. Podle britského práva nedochází ke zdanění zisku dceřiných společností, jejichž mateřské společnosti (společnost-rezident) sídlí ve Velké Británii, což je podmíněno nižší úrovní zdanění ve státě, ve kterém dceřiná společnost sídlí.¹¹⁷

¹¹⁴ LASÁK, Jan. Tanec v temnotách (Svoboda usazování ve smyslu čl. 43 a 48 SES a přeshraniční fúze národních obchodních společností). *Obchodněprávní revue*. 2009, č. 4. s. 91.

¹¹⁵ LYČKA, Martin, Bohumil KUNC a Klára ŠLÉGLOVÁ. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie: komentář*. Vyd. 1. Praha: Linde, 2010, s. 204 - 205.

¹¹⁶ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 12. 9. 2006 ve věci Cadbury Schweppes plc a Cadbury Schweppes Overseas Ltd. v. Commissioners of Inland Revenue, C - 196/04.

¹¹⁷ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 12. 9. 2006 ve věci Cadbury Schweppes plc a Cadbury Schweppes Overseas Ltd. v. Commissioners of Inland Revenue, C - 196/04.

Evropský soudní dvůr dospěl k závěru, že britská právní úprava představuje nerovné zacházení z toho důvodu, že zisky společností-rezidentů, které mají dceřiné společnosti v členských státech s nižší úrovní zdanění, se zdaňují jinak než v případě dceřiných společností sídlících ve státech s vyšší úrovní zdanění. Právo na svobodu usazování musí být vykládáno tak, že není možné, aby společnosti zahrnovaly do základu svých daní zisky ovládaných zahraničních právnických osob v jiném členském státě, pokud se tam na tyto zisky vztahují nižší daně. Omluvitelnou výjimkou jsou pouze případy, kdy se společnost snaží vyhnout zaplacení dlužné daně a operace jsou jen uměle vykonstruované. Pokud je však dceřiná společnost skutečně usazena v daném státě a vykonává v něm reálnou činnost, není možné použít zmiňovanou omluvitelnou výjimku. V rozhodnutí tohoto případu dochází k potlačení principu inkorporace, protože jsou v něm obsaženy výjimky, kdy lze mateřskou společnost přeci jen zdanit.¹¹⁸

3.5.9 *Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě CARTESIO*¹¹⁹

Rozhodnutím Evropského soudního dvora ve věci Cartesio bylo ve své podstatě řečeno, že je „přípustné, aby členský stát zamezil situaci, kdy společnost založená podle právního řádu tohoto členského státu přemístí svoje (zapsané) sídlo z území tohoto členského státu na území jiného členského státu a i nadále se po tomto přeshraničním přemístění sídla řídí právním řádem členského státu, podle něhož byla původně založena“¹²⁰. Členský stát Evropské unie má tedy možnost definovat si vazbu, která je nutná, aby mohla být společnost považována za založenou podle jeho právního řádu a z tohoto titulu mohla využít komunitárního práva na usazování a zároveň má možnost definovat vazby pro pozdější zachování jejího právního statutu. Pokud tedy společnost přemístí své sídlo na území jiného členského státu Evropské unie, stát, ve kterém byla

¹¹⁸ SYLLA, Michal. Vývoj judikatury ES v oblasti mezinárodního práva společností. Právní rozhledy. 2008, č. 21, s. 787 - 788.

¹¹⁹ Rozhodnutí ESD ze dne 16. 12. 2008 v případě CARTESIO Oktató és Szolgáltató bt, C-210/06.

¹²⁰ DVOŘÁK, Tomáš. *Přeměny a přeshraniční přeměny obchodních společností a družstev*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 451.

společnost založena, má právo přerušit její původní vazbu k danému právnímu řádu.¹²¹

Cartesio Oktató és Szolgáltató bt. byla komanditní společnost založená podle maďarského práva usilující o přemístění svého sídla do Itálie s cílem zachování vazby mezi společnostmi a maďarským právním řádem. Zamýšlenou operaci ovšem neumožňoval maďarský právní řád. Společnost Cartesio tedy podala žalobu pro rozpor zmíněných ustanovení maďarského právního řádu se svobodou usazování podle práva Evropské unie. Na případu je zajímavé, že generální advokát Poiares Maduro dospěl k závěru, že maďarská právní ustanovení jsou v rozporu se svobodou usazování. Soudce Evropského soudního dvora se s názorem generálního advokáta nespokojil a rozhodl zcela odlišně.¹²²

V odůvodnění rozhodnutí soud konstatoval, že společnost byla založena a nadále existuje podle maďarského právního řádu a z tohoto důvodu má stát právo stanovit si v rámci národního právního řádu svou vazbu ke společnosti. Má právo stanovit si podmínky, za kterých vazba k danému právnímu řádu trvá a za jakých se ruší a z těchto důvodů soud neshledal maďarský zákon v rozporu s články č. 49 a 54 Smlouvy o fungování Evropské unie. Soud ve svém rozhodnutí provedl komparaci se situací, kdy společnost chce opustit stát, ve kterém byla zřízena, s cílem přemístění sídla společně se změnou rozhodného práva. V takovém případě není možné, aby právní řád daného státu jakkoliv bránil takovému přeshraničnímu přemístění sídla. Přemístit sídlo však lze pouze za předpokladu, že právní řád státu, do kterého společnost sídlo přenáší, toto přenesení umožňuje.¹²³ Pokud je naplněna tato situace,

¹²¹ LYČKA, Martin, Bohumil KUNC a Klára ŠLÉGLOVÁ. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie: komentář*. Vyd. 1. Praha: Linde, 2010, s. 209.

¹²² Havlíček, Ondřej. Cartesio přináší další posun v mobilitě společností v rámci EU. *EPRAVO.CZ*, Praha: epravo, a.s. 2011, [online], [cit. 13. 2. 2014], dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/cartesio-prinasi-dalsi-posun-v-mobilite-spolecnosti-v-ramci-eu-72080.html>.

¹²³ Havlíček, Ondřej. Cartesio přináší další posun v mobilitě společností v rámci EU. *EPRAVO.CZ*, Praha: epravo, a.s. 2011, [online], [cit. 13. 2. 2014], dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/cartesio-prinasi-dalsi-posun-v-mobilite-spolecnosti-v-ramci-eu-72080.html>.

dochází i ke změně právní formy společnosti podle právního řádu, do kterého přemísťuje své sídlo. Stát tedy v tomto případě nemůže nařídít likvidaci společnosti v případě přesunu sídla do země, jejíž právní řád přesun sídla umožňuje. Zde je viditelné analogie s dřívějším rozhodnutím v případě Daily Mail.¹²⁴

3.5.10 *Rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Vale*¹²⁵

Zatím posledním důležitým rozhodnutím Evropského soudního dvora týkající se přeshraničního přemístění sídla v rámci členských států Evropské unie je případ Vale. Ve své podstatě byl tento případ opakem k již dříve řešené předběžné otázce ve věci Cartesio. Podstatou věci byla společnost Vale Construzioni Srl., která byla inkorporována podle italského práva, nicméně usilovala o přestěhování do Maďarska. Za tím cílem požádala o vymazání z italského obchodního rejstříku. V Maďarsku tedy došlo k založení nové společnosti s tím, že bylo požádáno o uvedení původní společnosti Vale Construzioni Srl. jako právního předchůdce. Maďarský obchodní rejstřík v tomto ohledu projevil nesouhlas, přičemž argumentoval, že maďarské právo nepřipouští přemístění italské společnosti do Maďarska, ani nelze zapsat italskou společnost jako právního předchůdce.

Předběžná otázka k Evropskému soudnímu dvoru tedy řešila, zda je Maďarsko povinno v souladu s principy svobody usazování podle čl. 49 a 54 Smlouvy o fungování Evropské unie provést tuto přeshraniční přeměnu. Rozhodnutí bylo postaveno na porušení zásady efektivity, kterou maďarský rejstříkový soud porušil vzhledem k tomu, že odmítl přihlídnout k zahraničním dokumentům, které jsou však podle maďarského práva požadovány i při vnitrostátní přeměně. Evropský soudní dvůr zároveň v tomto rozhodnutí potvrdil, že stanovení právní formy společností zůstávají v pravomoci národních států.¹²⁶

LYČKA, Martin, Bohumil KUNC a Klára ŠLÉGLOVÁ. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie: komentář*. Vyd. 1. Praha: Linde, 2010. 209 – 210.

¹²⁵ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 12. 7. 2012 ve věci Vale, C - 378/10.

¹²⁶ Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 12. 7. 2012 ve věci Vale, C - 378/10.

4 NADNÁRODNÍ FORMY SPOLEČNOSTÍ EVROPSKÉ UNIE

Idea vytvoření jednotných forem evropských společností, které by sloužily k podnikání osobám napříč členskými státy Evropské unie, byla představena již v roce 1959 na 59. národním kongresu notářů v Tours ve Francii. Tento kongres byl impulsem pro nadcházející práci Komise, která tento nápad rozpracovala a již v 60. letech vydala obsáhlou studii. V roce 1970 byl pak představen návrh nařízení, připravený panem Sandersem, nizozemským profesorem obchodního práva, jenž byl v nadcházejících letech projednáván napříč jednotlivými orgány Evropských společenství a také vládami jednotlivých členských států. Řada států však jednotnou úpravu nadnárodních forem společností odmítala a přijetí nařízení bylo proto nahrazeno právní regulací pomocí směrnic, které se věnovaly alespoň dílčím úpravám, viz předchozí kapitola.¹²⁷ Nicméně postupně byly přijaty nařízení Rady (ESH) č. 2137/85 ze dne 25. 7. 1985, o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS), dále nařízení Rady ES č. 2157/2001 z den 8. 10. 2001, o statutu evropské společnosti a nakonec nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22. 7. 2003, o statutu Evropské družstevní společnosti. Ve fázi přípravy je pak nařízení upravující Evropskou soukromou společnost.¹²⁸

Tato nařízení jsou někdy označována za „28. režim“¹²⁹, protože přinášejí právní úpravu zcela nových forem společností. Neznamenají tedy harmonizaci již existujících národních právních úprav, ale pouze alternativu k národním právním úpravám společností. Za přidané hodnoty nadnárodních evropských společností jsou obecně považovány výhody v rámci evropského podnikání napříč jednotlivými členskými státy Evropské unie, existence úplné právní osobnosti (subjektivity) a fakt, že tyto společnosti nepodléhají národním právním regulacím, ačkoliv tomu tak není zcela, zejména v situacích, kdy evropské právo mlčí.

¹²⁷ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009, 723 – 724.

¹²⁸ Nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. 7. 1985, o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS), Nařízení Rady č. 2157/2001/ES ze dne 8.10.2001, o statutu Evropské společnosti a nařízení Rady (ES) č. 1435/2003/ES ze dne 22.7.2003, o statutu Evropské družstevní společnosti

¹²⁹ 28. režim je alternativa pro omezení právní tvorby na úrovni Společenství

Dle výzkumu provedeného Evropskou komisí v roce 2012 shledala řada respondentů určité nevýhody těchto společností, mezi něž zahrnují složitost právních úprav, které odkazují na další národní předpisy, dále nejistotu spojenou právě s užíváním různých národních regulací a nakonec rozdílný pohled společnosti v různých členských státech na nadnárodní formy evropských společností.¹³⁰

4.1 Evropská společnost

Evropská společnost je také známa pod latinským názvem „Societas Europea“. Lze ji považovat za nadnárodní formu společnosti upravenou komunitární právem Evropské unie s cílem umožnit podnikání a změnu organizace společnosti nezávisle na členském státě Evropské unie, ve kterém byla založena. Za nadnárodní formu společnosti se považuje, protože sdružuje subjekty z nejméně dvou členských států Evropské unie, tudíž se zde potkávají alespoň dva právní řády. Právní základy Evropské společnosti položilo nařízení Rady č. 2157/2001/ES z dne 8. 10. 2001 o statutu Evropské společnosti, které je pro členské státy bez další transpozice přímo závazné. Nařízení je doprovázené směrnicí Rady č. 2001/86/ES, kterou se doplňuje statut Evropské společnosti s ohledem na účast zaměstnanců, jež byla transponována do zákona č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti. Pokud tyto uvedené právní předpisy neupravují některé záležitosti, pak se subsidiárně použije právní úprava pro akciové společnosti. Ve zbytku případů se řídí společnost svými stanovami.¹³¹

Evropská společnost je v podstatě právnická osoba, jejíž podíly jsou rozloženy na akcie, a jejíž akcionáři ručí do výše upsaného základního kapitálu, který musí být vyjádřen v eurech. Minimální výše základního kapitálu činí 120 000 EUR. Základní kapitál Evropské společnosti může být obligatorně stanoven i vyšší, a to v členských zemích, jejichž národní právní úpravy požadují pro své akciové společnosti povinnost zaplacení

¹³⁰ MIŠŮR, Peter. Budoucnost evropského práva společností diskusi. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 9. s. 259 – 260.

¹³¹ RAINER, A. Evropská společnost (SE) jako důležitý krok v evropském společenstevním právu. *Evropské právo*, 2002, č. 1. s. 14.

vyššího základního kapitálu. Sídlo Evropské společnosti musí být zapsáno na území členských států, přičemž některé členské státy požadují navíc splnění povinnosti, aby se sídlo i správní ústředí nacházelo na stejném místě.¹³² Podle zákona č. 627/2004 Sb., o Evropské společnosti je možné, aby společnost mající správní sídlo mimo území členských států Evropské unie, avšak podle právního řádu některého z členských států Evropské unie byla založena, a taktéž má v tomto státě zapsané sídlo, se podílela na založení Evropské společnosti, která by byla založena v České republice. Tato právní úprava vychází z čl. 2 odst. 5 nařízení Rady ES č. 2157/2001 z dne 8. 10. 2001 o statutu Evropské společnosti.¹³³

4.1.1 *Způsoby založení Evropské společnosti*

Pro založení Evropské společnosti je rozhodné, ve kterém státě se zapisuje její sídlo, což ovlivňuje i stanovení právního řádu, kterým se založení Evropské společnosti bude řídit. Pokud tedy dojde k aktu založení Evropské společnosti v České republice, bude se její založení řídit českým právním řádem, tedy přímo závazným nařízením Rady (ES) č. 2157/2001 z dne 8. 10. 2001 o statutu Evropské společnosti a poté zákonem č. 627/2004 Sb., o Evropské společnosti.¹³⁴ Obecně lze Evropskou společnost založit na základě nadnárodní fúze akciových společností, vytvořením holdingové společnosti, založením dceřiné společnosti nebo založení dceřiné společnosti již existující Evropské společnosti a změnou právní formy z akciové společnosti na Evropskou společnost. Pro založení se dále rozlišují právní formy společností, kterým zákon založení povoluje, a zároveň je nezbytná přítomnost nejméně dvou právních řádů.¹³⁵

K založení Evropské společnosti nadnárodní fúzí akciových společností musí být splněno několik základních podmínek. K fúzi musí dojít mezi nejméně dvěma akciovými společnostmi, které mají své

¹³² ŠPATNÁ, Blanka a KOVAŘÍK. *Evropské právo 2: jednotný vnitřní trh*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2010, s. 62 – 63.

¹³³ Srov. §3 zákona č. 627/2004 Sb., o Evropské společnosti.

¹³⁴ RAINER, A. Evropská společnost (SE) jako důležitý krok v evropském společenstevním právu. *Evropské právo*, 2002, č. 1. s. 14 – 16.

¹³⁵ Nařízení Rady č. 2157/2001/ES z dne 8.10.2001, o statutu Evropské společnosti.

zapsané i skutečné sídlo na území členských států a pochází z nejméně dvou členských zemí, tedy jedná se o fúzi mezi minimálně dvěma různými právními řády. Za stejných podmínek může být Evropská společnost založená, pokud namísto akciových společností zakládají společnost nejméně dvě Evropské společnosti. Případně se může jednat o fúzi mezi nejméně jednou akciovou společností a Evropskou společností. Ke vzniku Evropské společnosti může dojít i mezi mateřskými a dceřinými společnostmi. Během fúze se řídí společnostmi primárně nařízením Rady (ES) č. 2157/2001 z dne 8. 10. 2001 o statutu Evropské společnosti, subsidiárně pak právními řády členských států v oblasti fúzí akciových společností. Při fúzi může vzniknout zcela nová společnost, jedná se pak o fúzi splynutím, nebo se Evropská společnost stane nástupnickou společností, pak mluvíme o fúzi sloučením.¹³⁶

Dalším způsobem založení Evropské společnosti je vytvoření dceřiné Evropské společnosti neboli „joint-venture“. Dceřinou Evropskou společností lze založit nejméně dvěma právními osobami, jimiž mohou být jednak obchodní společnosti, ale i družstva nebo jiné právní osoby soukromého nebo veřejného práva, jestliže se jejich sídlo nachází na území nejméně dvou členských států Evropské unie a zároveň se řídí právními řády z nejméně dvou různých členských států. Dále nejméně dvě z těchto právnických osob musí mít alespoň dva roky dceřinou společností nebo organizační složku, které je založená v jiném státě než je sídlo mateřské společnosti. Dceřiná společnost může být založena taktéž již existující Evropskou společností za stejných podmínek jako ostatní právní osoby avšak s výjimkou toho, že Evropská společnost může založit dceřinou Evropskou společností jako její jediný zakladatel, jelikož nadnárodní prvek je již zahrnut v rámci existence mateřské Evropské společnosti.¹³⁷

¹³⁶ ŠPATNÁ, Blanka a KOVAŘÍK. *Evropské právo 2: jednotný vnitřní trh*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2010, s. 62 – 64.

¹³⁷ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009, 776 – 777.

Evropskou společnost je možné podle zákona založit změnou právní formy z akciové společnosti bez toho, aniž by muselo dojít k likvidaci původní akciové společnosti, jedná se tedy o přeměnu. K této přeměně může dojít pouze za předpokladu, že přeměňovaná akciová společnost má již po dobu nejméně dvou let zřízenou dceřinou společnost v jiném členském státě, než je sídlo mateřské společnosti.¹³⁸

Dalším způsobem založení je vytvoření holdingové Evropské společnosti. Podstatnou charakteristikou holdingové společnosti je skutečnost, že existence zakladatelských společností nezaniká ani se nezrušuje, tyto společnosti trvají. Mohou ji založit nejméně dvě akciové společnosti, nebo nejméně dvě společnosti s ručením omezeným, případně akciová společnost a společnost s ručením omezeným, přičemž nejméně dvě z nich musí mít své zapsané sídlo v různých členských státech Evropské unie a musí se řídit nejméně dvěma různými právními řády členských států. Dále pro založení holdingové společnosti je nezbytné, aby alespoň dvě společnosti měly organizační složku nebo dceřinou společnost po dobu minimálně dvou let v jiném členském státě, než je sídlo mateřské společnosti. Holdingovou společnost mohou také založit dvě Evropské společnosti.¹³⁹

4.1.2 *Sídlo Evropské společnosti a jeho přemístění*

Podmínkou pro Evropskou společnost je, že její zapsané i skutečné sídlo se musí nacházet na území jednoho členského státu Evropské unie. V případě, že dojde k rozporu mezi zapsaným a skutečným sídlem v tom smyslu, že každé z těchto sídel se nachází v jiném státě, pak musí rejstříkový soud, jakmile tuto skutečnost zjistí, z úřední povinnosti společnost vyzvat ke zjednání nápravy. V případě, že společnost nedodrží soudem stanovenou lhůtu ke zjednání nápravy, rejstříkový soud bez dalšího společnost zruší s likvidací.

¹³⁸ JAREŠ, Jan., LOJDOVÁ, Evelyn. Založení evropské společnosti změnou právní formy akciové společnosti. *EPRAVO.CZ*, Praha: epravo, a.s. 2012. [online] [cit. 28. 2. 2014], dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zalozeni-evropske-spolecnosti-zmenou-pravni-formy-akciovve-spolecnosti-84656.html>.

¹³⁹ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009, s. 766 – 768.

Přemístění sídla je možné uskutečnit jednak uvnitř jednoho státu nebo z jednoho členského státu Evropské unie do jiného, a to na základě čl. 8 nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 z dne 8. 10. 2001 o statutu Evropské společnosti. Při přemístění sídla nedochází ke zrušení ani zániku dosavadní Evropské společnosti, ani tím nedochází k založení nové Evropské společnosti. Esenciálním prvkem právní úpravy přemístění sídla Evropské společnosti je bezpodmínečné zachování její existence, tedy zachování její právní kontinuity i v zemi, do níž přenesla své sídlo.¹⁴⁰ Při přemístění sídla se Evropská společnost i nadále řídí nařízením Rady (ES) č. 2157/2001 z dne 8. 10. 2001 o statutu Evropské společnosti a směrnicí Rady (ES) č. 2001/86, kterou se doplňuje statut Evropské společnosti s ohledem na účast zaměstnanců. Nicméně dochází ke změně národního právního řádu, kterým se bude Evropská společnost po přesunutí sídla nově řídit, čímž dochází ke změně jejího osobního statutu.¹⁴¹

4.2 Evropské hospodářské zájmové sdružení

Evropské hospodářské zájmové sdružení (European Economic Interest Grouping) je nejstarší formou nadnárodní společnosti upravené právem Evropské unie. Tvorba právní úpravy byla inspirována francouzskou společností nazvanou „groupement d'intérêt économique“ existující od roku 1967.¹⁴² Právní základ pro vznik Evropského hospodářského zájmového sdružení položilo nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. 7. 1985 o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS). V českém právu dále upravuje tuto formu nadnárodní společnosti zákon č. 360/2004 Sb., o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS). V případě, že tyto dva právní předpisy některé otázky ohledně Evropského hospodářského zájmového sdružení neřeší, posoudí se podle dalších právních předpisů na národní úrovni

¹⁴⁰ Nařízení Rady č. 2157/2001/ES z dne 8.10.2001, o statutu Evropské společnosti, čl. 8

¹⁴¹ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009, s. 731 – 734.

¹⁴² ANDENÆS, Mads Tønnesson a Frank WOOLDRIDGE. *European comparative company law*. New York: Cambridge University Press, 2009, s. 377.

upravujících obchodní společnosti, družstva nebo veřejnou obchodní společnost.¹⁴³

Vytvoření Evropského hospodářského sdružení není finančně tak náročné jako založení Evropské společnosti a může sloužit například k mezinárodnímu poskytování služeb na evropském trhu nebo k vědecké a výzkumné činnosti.¹⁴⁴ Tato forma nadnárodní společnosti umožňuje jednoduchý způsob podnikání na základě smlouvy o sdružení, přičemž jednotlivé subjekty si zachovávají svou vlastní samostatnost a nezávislost. Sdružení přitom nemusí být právnickou osobou, to je odvislé od národního právního řádu. I pokud by však Evropské hospodářské sdružení nebylo právnickou osobou, je mu přiznána plná právní osobnost (subjektivita) a jako takové může vystupovat samostatně v právních vztazích.¹⁴⁵ Jeho primárním účelem není vytváření zisku pro vlastní potřebu, nýbrž usnadňování a rozvíjení hospodářské činnosti jeho členů, a tím zvýšit jeho hospodářské výsledky. Jako takové se nesmí například účastnit zakládání Evropské společnosti nebo zaměstnávat více než pět osob.¹⁴⁶

4.2.1 *Založení Evropského hospodářského zájmového sdružení*

Evropské hospodářské zájmové sdružení může být založeno jednak právnickými osobami, ale i osobami fyzickými. Právnické osoby, ale i další subjekty veřejného a soukromého práva založené podle národního právního řádu, musejí mít sídlo nebo alespoň své ústředí na území členských států Evropské unie. Aby mohly založit Evropské hospodářské zájmové sdružení fyzické osoby, musejí vykonávat buď průmyslovou, obchodní, řemeslnou, zemědělskou činnost nebo vykonávat svobodné povolání či jiné služby. Tyto osoby musejí být založeny podle nejméně

¹⁴³ Nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. 7. 1985, o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS).

¹⁴⁴ Nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. 7. 1985, o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS).

¹⁴⁵ FEIGERLOVÁ, Monika. Evropské hospodářské zájmové sdružení aneb nová výzva pro podnikatele. *EPRAVO.CZ*, Praha: epravo, a.s. 2004, [online] [cit. 1.3.2014], dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropske-hospodarske-zajmove-sdruzeni-aneb-nova-vyzva-pro-podnikatele-27139.html>.

¹⁴⁶ DĚDIČ, Jan. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2005, s. 145 – 149.

dvou různých právních řádů nebo musejí pocházet přinejmenším ze dvou různých členských států, jedná-li se o osoby fyzické. Při splnění této podmínky může dojít k založení buď mezi nejméně dvěma společnostmi a dalšími subjekty soukromého a veřejného práva v souladu s právním řádem národního státu, kde sídlí, nebo mezi fyzickými osobami, dle výše uvedené definice, nebo i napříč mezi uvedenými společnostmi a fyzickými osobami.¹⁴⁷

4.2.2 *Sídlo Evropského hospodářského zájmového sdružení a jeho přemístění*

Problematika sídla je upravena v člancích 12 až 14 nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. 7. 1985 o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS). Sdružení se zaregistruje u rejstříkového soudu v členském státě Evropské unie, ve kterém má sdružení své sídlo nebo ústředí. Sídlo lze také zaregistrovat ve státě, kde má své ústředí jeden z členů sdružení nebo v případě fyzické osoby v místě, kde vykonává svou hlavní činnost s tím, že tato činnost je i hlavní činností Evropského hospodářského zájmového sdružení.¹⁴⁸

Evropské hospodářské zájmové sdružení může dle čl. 14 Nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. 7. 1985 o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS) své sídlo v rámci státu, ve kterém bylo založeno, ale i v rámci členských států Evropské unie, libovolně, avšak za podmínek stanovených ve smlouvě o sdružení, přestěhovat. Pokud dochází ke změně sídla napříč členskými státy Evropské unie, dochází tím zároveň ke změně rozhodného práva. Členský stát, do kterého Evropské hospodářské zájmové sdružení zamýšlí přestěhovat své sídlo, může tento přesun odmítnout, avšak jen z důvodu ochrany veřejného zájmu.

4.3 Evropská družstevní společnost

Družstva jsou obecně seskupení fyzických nebo právnických osob, které se svým organizačním způsobem fungování odlišují od ostatních

¹⁴⁷ Nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. 7. 1985 o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS).

¹⁴⁸ ANDENÆS, Mads Tønnesson a Frank WOOLDRIDGE. *European comparative company law*. New York: Cambridge University Press, 2009. s. 383.

hospodářských subjektů, a to zejména svou demokratickou strukturou, kontrolou a spravedlivým rozdělováním čistého zisku. Zvláštní postavení nese v družstvu jednatel, s jehož osobou je svázán vždy jeden hlas. Organizace spojených národů již v minulosti vyzvala státy, aby vytvořily právní prostředí pro působení družstev, které by je zrovnoprávnilo s ostatními právními subjekty působícími v hospodářském prostředí. I v návaznosti na tyto výzvy přijala Evropská unie právní úpravu Evropské družstevní společnosti (European Cooperative Society).¹⁴⁹

Evropská družstevní společnost je třetí a dosud poslední platnou právní úpravou nadnárodní společnosti v rámci komunitárního práva. Její právní základ byl položen přijetím nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22. 7. 2003 o statutu Evropské družstevní společnosti, které nabylo účinnosti v roce 2006, a dále přijetím směrnice Rady č. 2003/72/ES ze dne 22.7.2003, kterou se doplňuje statut Evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců, jejíž transpozice byla provedena do zákona č. 307/2006 Sb. o Evropské družstevní společnosti.¹⁵⁰

Cílem Evropské družstevní společnosti, která je považována za právnickou osobu, je uspokojování potřeb jejích členů a rozvoj hospodářských a sociálních činností, to se má dít především prostřednictvím uzavírání smluv se členy na provedení prací, služeb či dodání zboží, které družstvo provádí nebo obstarává, nebo jejich podpory v těchto činnostech. Evropská družstevní společnost může taktéž vykonávat svou činnost prostřednictvím dceřiné společnosti.

4.3.1 *Založení Evropské družstevní společnosti*

Evropskou družstevní společnost může založit nejméně pět fyzických osob, které splňují výše uvedené podmínky, a které zároveň pochází z minimálně dvou členských států Evropské unie. K založení může dojít i mezi fyzickými osobami a společnostmi navzájem. V tomto případě

¹⁴⁹ Nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22.7.2003, o statutu Evropské družstevní společnosti.

¹⁵⁰ Koval, Jan., Sochorová, Petra. Evropská družstevní společnost. *EPRAVO.CZ*, Praha: epravo, a.s. 2007, [online] [cit. 1.3.2014], dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-druzstevni-spolecnost-48836.html>.

se však zakládání musí účastnit minimálně pět osob a zároveň musejí pocházet z nejméně dvou členských států, případně se řídit nejméně dvěma právními řády. Dále může dojít k založení Evropské družstevní společnosti pouze právními osobami a dalšími subjekty soukromého nebo veřejného práva v souladu s právem členských států, pokud se řídí nejméně dvěma právními řády. V tomto případě minimální počet zúčastněných subjektů jsou dva. Také může dojít k fúzi družstev, které pochází z alespoň dvou členských států Evropské unie anebo přeměnou družstva, jehož sídlo je na území Evropské unie, a které má po dobu nejméně dvou let zřízenou dceřinou společnost nebo organizační složku v jiném členském státě, než má družstvo své sídlo. V neposlední řadě se pak může na založení Evropské družstevní společnosti podílet i právnická osoba, která nemá své správní ústředí na území členských států, ale byla založena podle práva některého z členských států, kde má také sídlo a s daným státem má skutečnou hospodářskou vazbu. Základní kapitál při založení společnosti musí činit nejméně 30 000 EUR a v případě, že národní právní předpisy stanovují povinnost splacení základního kapitálu na určité činnosti vyšší, jsou tato ustanovení závazná i pro Evropskou družstevní společnost.¹⁵¹

4.3.2 *Sídlo Evropské družstevní společnosti a jeho přemístění*

Sídlo Evropské družstevní společnosti se nachází na území státu, kde je zapsaná do obchodního rejstříku, a kde má své správní ústředí. Členskými státy se pak ponechává možnost vnitrostátní právní úpravy stanovující povinnost mít sídlo i ústřední správu na jednom místě. Přemístění sídla je možné jednak uvnitř daného státu, kde je Evropská družstevní společnost zapsaná, a jednak mezi členskými státy Evropské unie, přičemž při přeshraničním přemístění sídla nedochází ke zrušení ani zániku společnosti, dochází však ke změně rozhodného práva společnosti.¹⁵² Přemístění sídla může stát, na jehož území společnost nově směřuje, odmítnout, ovšem jen za podmínky, že by to ohrozilo

¹⁵¹ Nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22.7.2003, o statutu Evropské družstevní společnosti.

¹⁵² Koval, Jan., Sochorová, Petra. Evropská družstevní společnost. *EPRAVO.CZ*, Praha: epravo, a.s. 2007, [online] [cit. 1.3.2014], dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-druzstevni-spolecnost-48836.html>.

veřejný pořádek země, což musí být náležitě odůvodněno. Přemístění sídla je pak výslovně zakázáno, pokud proti Evropské družstevní společnosti bylo zahájeno řízení o zrušení, likvidaci, úpadku nebo řízení obdobného charakteru.¹⁵³

4.4 Připravovaná úprava Evropské soukromé společnosti

V roce 2010 poprvé Lisabonská strategie pro růst a ekonomiku upozornila na nezbytnost podpory malých a středních podniků v členských státech Evropské unie, jelikož ty tvoří 99% všech podniků na území členských zemí. Prvním oficiálním politickým dokumentem v této oblasti se stala Charta malých podniků přijatá v roce 2000. Následně v roce 2005 byla představena Evropskou komisí nová strategie s názvem „Nejprve myslí na malé“, která se zabývala právě posílením postavením malých a středních podniků, zejména pak zjednodušením jejich přístupu na trh nebo zjednodušením legislativy v této oblasti. V roce 2008 se Evropská komise na základě dosavadních zkušeností a iniciativ pokusila vytvořit jednotný legislativní akt, který byl přijat na setkání ministrů v prosinci 2008. Tento akt, oficiálně nazvaný Akt pro malé a střední podniky, je tvořen čtyřmi legislativními návrhy, mezi nimiž je právě i návrh nařízení Rady o statutu Evropské soukromé společnosti (SPE, European Private Company).¹⁵⁴

4.4.1 Založení Evropské soukromé společnosti

Návrh Evropské soukromé společnosti přináší zcela novou formu nadnárodní společnosti upravenou komunitární právem. Cílem je pomoci zakládání malých a středních podniků pomocí jednoduchých právních ustanovení použitelných ve všech členských státech Evropské unie. Evropská soukromá společnost by byla společností s ručením omezeným s povinností složení základního kapitálu, jehož výše se stanovuje na 1 EURO. Založení společnosti by nepodléhalo naplnění četných podmínek, tak jak je tomu v předchozích třech již účinných formách

¹⁵³ Nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22.7.2003, o statutu Evropské družstevní společnosti.

¹⁵⁴ Evropský akt pro malé a střední podniky. *EURACTIVE*. 2009, [online] [cit. 1.3. 2014], dostupné na: <http://www.euractiv.cz/podnikani-a-zamestnanost/link-dossier/evropsky-akt-pro-male-a-stredni-podniky-000061>

evropských nadnárodních společností. Společnost by tak mohla být založena jednou nebo více osobami včetně Evropské společnosti, Evropského hospodářského zájmového sdružení a Evropské družstevní společnosti. K založení může dojít jak „na zelené louce“, tak také fúzí, rozdělením či přeměnou.¹⁵⁵

4.4.2 *Sídlo Evropské soukromé společnosti a jeho přemístění*

Podle návrhu Návrh nařízení Rady (EU) ze dne 25. 6. 2008 o Evropské soukromé společnosti sídlo společnosti nebo její správní ústřední musí být na území členských států Evropské unie, nicméně výslovně stanovuje, že není povinnost Evropské soukromé společnosti, aby měla své sídlo i správní ústředí na území jednoho státu. Sídlo se zapisuje do obchodního rejstříku členské země, jejíž právo je pro danou Evropskou soukromou společnost rozhodné. Sídlo společnosti by bylo možné přemístit napříč členskými státy Evropské unie, jak je tomu i u předchozích forem nadnárodních společností upravených komunitární právem. To znamená, že po přemístění sídla nedochází ke zrušení společnosti, ani k jejímu zániku. Byla by tu tedy vždy právní kontinuita. Přemístění by ovšem nebylo umožněno, pokud by společnost byla v likvidaci, úpadku nebo obdobných řízeních.¹⁵⁶

4.4.3 *Budoucnost Evropské soukromé společnosti*

Návrh statutu Evropské soukromé společnosti však stále nebyl přijat. Rada EU vydala v květnu roku 2011 politický dokument věnující se návrhu právní úpravy Evropské soukromé společnosti, ve kterém konstatuje širokou politickou shodu ohledně většiny částí návrhu nařízení. Na druhou stranu však zdůrazňuje problematické části, u kterých se politické názory rozcházejí. Mezi tyto sporné body lze zahrnout především ustanovení týkající se sídla, minimálního základního kapitálu a účasti zaměstnanců. Názory na právní úpravu sídla se různí především pro možnost zřízení správního ústředí a zapsaného sídla ve dvou různých státech. Ačkoliv pro tuto úpravu byla v počátcích politická podpora, nyní se objevují skupiny

¹⁵⁵ Návrh nařízení Rady (EU) ze dne 25. 6. 2008, o Evropské soukromé společnosti.

¹⁵⁶ Návrh nařízení Rady (EU) ze dne 25. 6. 2008, o Evropské soukromé společnosti.

hlasů, které by chtěli tuto dualitu sídla zakázat a další skupina názorů, která zastává postoj, že by právní úprava sídla měla zůstat v kompetenci národních států. Minimální základní kapitál, který je v návrhu nařízení upravujícím Evropskou soukromou společnost, je stanovený na minimální částku 1 EURO. Některé státy však navrhují variabilní úpravu, která by státům umožňovala zvýšit minimální základní kapitál dle národní úpravy až do výše 8000 EUR.¹⁵⁷

5 ZÁVĚR

Problematika právnických osob v mezinárodním právu soukromém je značně rozsáhlá a tato práce si nekladla za cíl ji obsáhnout jako celek. Cílem bylo představení obecných teoretických principů a navazujících problematik s nimi spojených. Tato práce nastiňuje vývoj základních teorií mezinárodního práva společností, který je samozřejmě do velké míry ovlivněn vývojem práva členských států Evropské unie a přenášením čím dál tím většího množství pravomocí národních států na nadnárodní úroveň.

Jak lze z této práce vyčíst, obecné principy určující osobní statut na národní úrovni se na území členských států Evropské unie postupně dostávají do pozadí a přirozeným vývojem dochází k postupné liberalizaci v této oblasti včetně převládnutí teorie inkorporace. Harmonizace jednotlivých zájmových oblastí Evropské unie se neustále prohlubuje a rozšiřuje do dalších oblastí, přičemž ani problematika obchodních společností nezůstává vyjmuta. Aby byla umožněna co nejširší mobilita právnických osob a možnost působení napříč členskými státy, je logické, že princip sídla bude muset do budoucna zcela ustoupit, s čímž pochopitelně řada států stále nesouhlasí. Komunitární úprava právnických osob musí být v budoucnu do hloubky propracována včetně všech souvisejících otázek (daně, ochrana věřitelů, ochrana společníků atd.) a bude vyžadovat široký konsenzus všech zúčastněných stran. Na druhou

¹⁵⁷ Proposal for a Council Regulation on a European private company – political agreement, Council of the European Union, Interinstitutional file 2008/0130, Brusel, 2011.

stranu právnické osoby v mezinárodním právu soukromém sídlící nebo vyvíjející činnost mimo členské státy Evropské unie by měly dle mého názoru i nadále podléhat regulacím národních právních řádů, tedy jednotlivým principům sídla a inkorporace. Zejména v poslední době můžeme často vidět zakládání takzvaných off-shorových společností, jejichž prostřednictvím se společnosti snaží ušetřit na platbě daní, což má význam zejména v souvislosti s diskuzí ohledně skutečného a zapsaného sídla. V této oblasti by mělo být zachováno právo národních států přijmout právní úpravu, která by jim umožnila ochranu před tímto jevem.

Otázkou zůstává, do jaké míry se podaří sjednotit formy evropských společností, ať už nadnárodních nebo do budoucna i národních. Cesta, kterou se vydala Evropská unie, tedy vytvoření forem společností, které působí vedle národních forem obchodních korporací, je cestou jistého kompromisu. Již dnes lze vidět určité přizpůsobení právních řádů těmto nadnárodním formám evropských společností, například nová právní úprava akciové společnosti v zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích již počítá s možností výběru mezi monistickým a dualistickým vnitřním uspořádáním společnosti (paralela s Evropskou společností) nebo snížení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným (paralela s Evropskou soukromou společností). Pokud by státy překonaly protekcionismus vlastních národních úprav, zcela jistě by to prospělo především ekonomice Evropské unie a rozvoji mezinárodního obchodu. Na druhou stranu řada států by jednotnou regulací ztratila svou atraktivitu pro zahraniční investory, kteří jsou výhodnějším právním prostředím lákáni do zemí, jež by jinak nebyly schopné bohatším a větším státům konkurovat. Tento jev lze dnes vidět ve formě soutěžení národních právních úprav.

V neposlední řadě musím zmínit pozici Evropského soudního dvora, jenž svým rozhodováním významně ovlivňuje proces přijímání nových právních norem komunitárního práva, a který sehrál důležitou úlohu do dnešní doby v rozvoji obchodního práva Evropské unie jako takové. Evropský soudní dvůr často rozhoduje předběžné otázky týkající se

svobody usazování, přičemž tyto spory je nutné rozhodnout na pozadí, účelu a smyslu této svobody, ačkoliv právo Evropské unie explicitně dané otázky neupravuje, a tím se přirozeně rozvíjí a prohlubuje i komunitární právní úprava. Judikatura Evropského soudního dvora tak mnohdy obchází i vůli členských států přijmout určité nařízení či směrnici. Je to však přirozený vývoj, se kterým musely členské státy Evropské unie při svém vstupu do organizace počítat.

Osobně věřím, že v budoucnu se sjednotí právní úpravy členských států tak, aby podnikání i další činnosti na území Evropské unie, byly jednodušší. Prvním krokem by mělo být přijetí nařízení upravující statut Evropské soukromé společnosti. Nová česká právní úprava obchodních korporací účinná od 1. 1. 2014 již předpokládá budoucí přijetí statutu Evropské soukromé společnosti a i v dalších oblastech předpokládá větší míru flexibility s ohledem na právo obchodních společností Evropské unie. Vláda České republiky, která byla po dlouhou dobu naladěna spíše „protievropsky“, je nyní pozitivně nakloněna Evropské unii a aktivní účasti České republiky na přijímání dalších norem, a proto lze věřit, že Česká republika se bude aktivně podílet na dalším rozvoji evropského práva obchodních společností.

6 SEZNAM PRAMENŮ

6.1 Monografie, komentáře, učebnice:

ANDENÆS, Mads Tønnesson a Frank WOOLDRIDGE. *European comparative company law*. New York: Cambridge University Press, 2009, lxxxvi, 561 p. ISBN 05-218-4219-0.

BENEŠ, Vlastislav a RŮŽIČKA. *Zahraniční obchod: [příručka pro obchodní praxi]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, 328 s. ISBN 80-247-0558-3.

DĚDIČ, Jan a Petr ČECH. *Evropské právo společností: včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. Vyd. 1. Praha: Ivana Hexnerová - Bova Polygon, 2004, 531 s. ISBN 80-727-3110-6.

DĚDIČ, Jan. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2005, 485 s. ISBN 80-727-3122-X.

DOBIÁŠ. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář : podle právního stavu k 1. lednu 2014*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, 528 s. Komentátor. ISBN 978-808-7576-946.

DVOŘÁK, Tomáš. *Přeměny a přeshraniční přeměny obchodních společností a družstev*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, lvi, 486 s. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-970-8.

DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009, I, 886 s. Právnícké osoby. ISBN 978-807-3574-307

EICHIN, Renate. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-3-8366-0085-9.

KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opr. a dopl. vyd. Brno, 2009, 462 s. ISBN 978-807-3801-717.

KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 407 s. ISBN 978-807-3801-083.

LYČKA, Martin, Bohumil KUNC a Klára ŠLÉGLOVÁ. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie: komentář*. Vyd. 1. Praha: Linde, 2010, xli, 1299 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-807-2018-123.

ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 503 s. ISBN 978-807-3800-321.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, 219 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-718-4598-1.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2013, lxxiii, 853 s. ISBN 978-807-4783-685.

POKORNÁ, Jarmila a KOVAŘÍK. *Obchodní zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, xxxv, 1079 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3574-918.

SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 3. vyd. Praha, 2010, xx, 304 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-807-4003-134.

ŠIŠKOVÁ, Naděžda a KOVAŘÍK. *Evropské právo 2: jednotný vnitřní trh*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxxv, 1079 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-949-4..

ŠPATNÁ, Blanka a KOVAŘÍK. *Evropské právo 2: jednotný vnitřní trh*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2010, 84, [38] s. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-058-3.

ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Jan FIALA. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, lxxv, 1667 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-4783-692.

TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, lii, 953 s. ISBN 978-807-4003-332.

6.2 Použitá periodika a další zdroje:

BAELZ, Kilian., BALWDIN, Teresa. The End of the Real Seat Theory (Sitztheorie): The European Court of Justice Decision in Ueberseering of 5 November 2002 and its Impact on German and European Company Law. *German Law Journal*, 2002, [online] [cit. 2014-02-6], dostupné na: <http://www.germanlawjournal.com/index.php?pageID=11&artID=214>.

Commission staff working document, Impact Assessment on the Directive on the cross-border of registred office, *Eurepean Commission*. Part 1, Brusel, 2007.

Evropský akt pro malé a střední podniky. *EURACTIVE*. 2009, [online] [cit. 1.3. 2014], dostupné na: <http://www.euractiv.cz/podnikani-a-zamestnanost/link-dossier/evropsky-akt-pro-male-a-stredni-podniky-000061>.

FEIGERLOVÁ, Monika. Evropské hospodářské zájmové sdružení aneb nová výzva pro podnikatele. *EPRAVO.CZ*, Praha: epravo, a.s. 2004, [online] [cit. 1.3.2014], dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropske-hospodarske-zajmove-sdruzeni-aneb-nova-vyzva-pro-podnikatele-27139.html>.

Havlíček, Ondřej. Cartesio přináší další posun v mobilitě společností v rámci EU. *EPRAVO.CZ*, Praha: epravo, a.s. 2011, [online], [cit. 13. 2. 2014], dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/cartesio-prinasi-dalsi-posun-v-mobilite-spolecnosti-v-ramci-eu-72080.html>.

DE MICCO, Pasquale, DE LOS FAYOS, Fernando Garcés. Fakta a čísla o Evropské unii. *Informační zdroj Evropského parlamentu*. 11/2013. [online] [cit. 1.3.2014], dostupné na:

[http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuld=F
TU_6.5.3.html](http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuld=F
TU_6.5.3.html).

JAREŠ, Jan., LOJDOVÁ, Evelyn. Založení evropské společnosti změnou právní formy akciové společnosti. *EPRAVO.CZ*, Praha: epravo, a.s. 2012. [online] [cit. 28. 2. 2014], dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zalozeni-evropske-spolecnosti-zmenou-pravni-formy-akciove-spolecnosti-84656.html>.

Koval, Jan., Sochorová, Petra. Evropská družstevní společnost. *EPRAVO.CZ*, Praha: epravo, a.s. 2007, [online] [cit. 1.3.2014], dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-druzstevni-spolecnost-48836.html>.

LASÁK, Jan. Tanec v temnotách (Svoboda usazování ve smyslu čl. 43 a 48 SES a přeshraniční fúze národních obchodních společností). *Obchodněprávní revue*. 2009, č. 4.

Proposal for a Council Regulation on a European private company – political agreement, *Council of the European Union*, Interinstitutional file 2008/0130, Brusel, 2011.

MASOPUST, Z., DRAHOZALOVÁ, R. Vybraná rozhodnutí ESD, *Parlamentní institut*, Kancelář Poslanecké sněmovny ČR, 1999.

MIŠŮR, Peter. Budoucnost evropského práva společností diskusi. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 9.

NAGLIČ, Vesna. Právo obchodních společností. 2011. *VUTBR*: Brno. [online], [cit. 2014-02-15], dostupné na: http://www.vutbr.cz/www_base/priloha.php?dpid=69937.

PAUKNEROVÁ, Monika. Kolizněprávní úprava obchodních společností. *Právní rozhledy*, 2005, roč. 13, č. 7., s. 244 – 250.

RAINER, A. Evropská společnost (SE) jako důležitý krok v evropském společenském právu. *Evropské právo*, 2002, č. 1.

SALAČ, Jaroslav., DOLEŽIL, Tomáš. Aktuální otázky svobody usazování (podnikání obchodních společností, *Právní rozhledy*, 2003, roč. 11, č. 5., s. 224 – 229.

SYLLA, Michal. Vývoj judikatury ES v oblasti mezinárodního práva společností. *Právní rozhledy*. 2008, č. 21, s. 784 - 790.

VOSENSTEIN, Gert Jan. Transfer of the registered office. The European commission's decision not to submit a proposal for directive. *Utrecht Law Review*, Volume 4, Issue 1, 2008. [online], [cit. 2014-02-10], dostupné na: <http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/viewFile/URN%3ANBN%3ANL%3AUI%3A10-1-101080/61>.

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 o 14. směrnici v oblasti práva společností o přemísťování sídel společností do jiného členského státu doplněný o doporučení Komise (2011/2046(INI)), *Úřední věstník Evropské unie*, [online], [cit. 2014-02-15], dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:239E:0018:0023:CS:PDF>.

WYMEERSCH, Eddy. The transfer of the company's seat in European company law. Financial Law Institute, Universiteit Gent, 2003. [online] [cit 12. 3. 2014] dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=384802.

6.3 Použité právní prameny:

Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, Sbírka zákonů ČR.

Nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. 7. 1985, o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS).

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, Sbírka zákonů ČR.

Nařízení Rady č. 2157/2001/ES z dne 8. 10. 2001, o statutu Evropské společnosti.

Směrnice Rady č. 2001/86/ES, kterou se doplňuje statut Evropské společnosti s ohledem na účast zaměstnanců.

Nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22. 7. 2003, o statutu Evropské družstevní společnosti (ESC)

Směrnice Rady č. 2003/72/ES ze dne 22. 7. 2003, kterou se doplňuje statut Evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. 4. 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.

Zákon č. 627/2004 Sb., o Evropské společnosti, Sbírka zákonů ČR.

Zákon č. 360/2004 Sb., o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS), Sbírka zákonů ČR.

Zákon č. 307/2006 Sb., o Evropské družstevní společnosti, Sbírka zákonů ČR.

Smlouva o fungování Evropské unie ze dne 3. 12. 2007.

Návrh nařízení Rady (EU) ze dne 25. 6. 2008, o Evropské soukromé společnosti.

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, Sbírka zákonů ČR.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/101/ES ze dne 16. 9. 2009 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Sbírka zákonů ČR.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, Sbírka zákonů ČR.

Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, [online], [cit. 14.2.2014], dostupné na:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZMPS.pdf>

6.4 Judikatura:

Rozhodnutí ESD ze dne 28. 1. 1986 v případě *Komise vs. Francie*, C-270/83.

Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 10. 7. 1986 ve věci *Segers*, C - 79/85.

Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 27. 9. 1988 v případě *Daily Mail, The Queen v. H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc.*, C - 81/87.

Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 25. 7. 1991 ve věci *Factortame*, C-221/89.

Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 9. března 1999 ve věci *Centros Ltd v. Erhvervs-og Selskabsstyrelsen*, C- 212/97.

Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 5. listopadu 2002 ve věci C-208/00 *Überseering BV v Nordic Construction Company Baumanagement GmbH*.

Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 30. 9. 2003 ve věci *Inspire Art*, C- 167/01.

Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 13. 12. 2005 ve věci *SEVIC systéme AG*, C – 411/03.

Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 12. 9. 2006 ve věci *Cadbury Schweppes plc a Cadbury Schweppes Overseas Ltd. v. Commissioners of Inland Revenue*, C - 196/04.

Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 16. 12. 2008 ve věci *Cartesio*, C – 210/06.

Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 12. 7. 2012 ve věci *Vale*, C - 378/10.

7 RESUME

This paper is devoted to the legal entities in private international law and it is divided into three main parts. The first part, which is more theoretical, intends to explain the theories of applicable company law by the examples in European countries. Secondly, the other part of this work describes the possibilities of the international transfer of the seat under Czech law and European law. European law is highly developed by the judgements of the European court of justice. Judgements, which are crucial for the transfer of the seat are also analysed in this paper. The aim of the last part is to present the European supra-national companies, their purpose and their place in the national legal systems.